

Radicalization and Recruitment Process of the Insurgent Group: A Case Study of BRN

Kullanan Kunthic^{1*}

Surachart Bamrungsuk^{2*}

Shatrabongse Shatragom^{3*}

Sarintorn Suwannapong^{4*}

Sibordee Nopprasert^{5*}

(Received Date: November 3, 2022, Revised Date: January 8, 2023, Accepted Date: January 10, 2023)

Abstract

This research aims to study radicalization and recruitment process of Barisan Revolusi Nasional Melayu Patani or BRN. It is qualitative research adopting documentary research, focus group, and in-depth interview. The results of this research show that 1) the BRN adjusts strategy from the seven-step plan toward more political movements and struggles, both domestically and internationally, especially peace dialogues in the international arena 2) in the recruitment phase, the BRN members act as spotters to induce youths with positive characteristics such as students with high academic performance, neat and nice behavior, and leadership 3) in the radicalization phase, concepts and ideologies especially history, historical issues, and ethno-nationalism are emphasized and reproduced along with military practices 4) in planning and operation phase, youths who pass military practice must launch the operations in order to prevent them from escaping or abandoning the organization. The last part of this article provides policy recommendations for the government.

Keywords: Radicalization, Recruitment Process, Barisan Revolusi Nasional Melayu Patani (BRN)

^{1*} Faculty of Social Science, Srinakharinwirot University, Email: kullanan@g.swu.ac.th

^{2*} Faculty of Political Science, Chulalongkorn University

^{3*} Retired government officer, The Prime Minister's Office

^{4*} Former Consultant of Special Representative of Government, Office of the Steering Committee for Resolving the Situations in the Southern Border Provinces

^{5*} Faculty of Arts, Silpakorn University

กระบวนการบ่มเพาะความรุนแรงและการแสวงหาสมาชิก ของกลุ่มก่อความไม่สงบ: กรณีศึกษากลุ่ม BRN*

กุลนันท์ คันธิก^{1*}
สุรชาติ บำรุงสุข^{2*}
ฉัตรพงศ์ ฉัตราคม^{3*}
ศรินทร์ สวรรณพงศ์^{4*}
ศิปติ นพประเสริฐ^{5*}

(วันรับบทความ: 3 พฤศจิกายน 2565/ วันแก้ไขบทความ: 8 มกราคม 2566/ วันตอบรับบทความ: 10 มกราคม 2566)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการบ่มเพาะและการแสวงหาสมาชิกของแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมลายูปาตานี (Barisan Revolusi Nasional Melayu Patani: BRN หรือ Patani Malay National Revolutionary Front) โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้ทั้งการสำรวจเอกสาร การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า 1) แนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่ม BRN มีการปรับยุทธศาสตร์จากการใช้แผนบันได 7 ขั้นไปสู่ยุทธศาสตร์การต่อสู้ครั้งใหม่ ที่มุ่งเน้นการต่อสู้ทางการเมือง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะแนวทางการเจรจาสันติภาพในเวทีโลก เพื่อเอกราชที่สมบูรณ์ 2) ในขั้นการชักชวนและคัดเลือกบุคคลเข้าร่วมขบวนการ จะมีสมาชิกของขบวนการทำหน้าที่เป็นผู้เก็งตัวและชักชวนเยาวชนที่มีบุคลิกลักษณะดี เรียนดี ความประพฤติเรียบร้อย และมีความเป็นผู้นำ 3) ในขั้นการบ่มเพาะแนวคิดและอุดมการณ์ ด้วยการตอกย้ำเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ควบคู่ไปกับการปลูกฝังอุดมการณ์ชาตินิยม และการฝึกทางทหาร 4) ในขั้นการวางแผนและปฏิบัติการ โดยเฉพาะบุคคลที่ผ่านการฝึกทางทหารแล้ว จะต้องออกปฏิบัติการ เพื่อให้บุคคลเหล่านี้มีคติและป้องกันไม่ให้หนีออกจากขบวนการ ส่วนสุดท้ายของบทความจะนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับภาครัฐ

คำสำคัญ: กระบวนการบ่มเพาะความรุนแรง, การแสวงหาสมาชิก, ขบวนการปีอาร์เอ็น

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “กระบวนการบ่มเพาะความรุนแรงและการแสวงหาสมาชิกของกลุ่มก่อการร้ายและกลุ่มก่อความไม่สงบ และแนวทางการป้องกัน” ภายใต้ “โครงการข้อเสนอการทำให้กิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยแผนงานวิจัยท้าทายไทย: สังคมไทยไร้ความรุนแรง (ปีที่ 2)” ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจาก สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

^{1*} คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, Email: kullanan@g.swu.ac.th

^{2*} คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{3*} ข้าราชการบำนาญ, สำนักงานนายกรัฐมนตรี

^{4*} อดีตที่ปรึกษาผู้แทนพิเศษของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

^{5*} คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทนำ

การใช้ความรุนแรงเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองปรากฏในสองรูปแบบหลัก ได้แก่ การก่อการร้าย (Terrorism) และการก่อความไม่สงบ (Insurgency) โดยความรุนแรงอาจปรากฏในรูปของการวางระเบิดตลาดและสถานที่ชุมชน การสังหารประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงการจับอาวุธลุกขึ้นต่อต้านรัฐ เป็นต้น ดังนั้น การก่อการร้ายและการก่อความไม่สงบจึงถือเป็นการกระทำที่มุ่งทำลายต่อเสถียรภาพของรัฐและสังคม ทั้งยังทำลายโดยตรงต่อสถานะทางจิตใจของผู้คนในสังคมหรือในพื้นที่เป้าหมาย ยิ่งไปกว่านั้นในบางกรณีความรุนแรงในลักษณะนี้อาจนำไปสู่การทำลายหรือยึดอำนาจรัฐด้วย (Martin, 2018, p. 2)

ในกรณีของประเทศไทย สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งเริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้นตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา ยังคงเป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ทั้งของไทยและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยตัวแสดงหนึ่งที่สำคัญในสถานการณ์นี้ก็คือ แนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมลายูปาตานี (Barisan Revolusi Nasional Melayu Patani: BRN หรือ Patani Malay National Revolutionary Front) ซึ่งมีบทบาทในการก่อเหตุรุนแรงมากที่สุด แม้ว่าในอีกด้านหนึ่งตัวแทนของกลุ่ม BRN ได้เข้าร่วมการเจรจากับภาครัฐผ่านคณะพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่กระบวนการนี้ยังไม่เห็นแนวโน้มของการลดความรุนแรงและการแสวงหาทางออกทางการเมืองที่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน ขณะเดียวกันกลุ่ม BRN มีความขยายแนวร่วมเพื่อการต่อสู้ทางทหารและทางการเมืองอย่างต่อเนื่องอีกด้วย

จากที่ได้กล่าวไปข้างต้นนำมาซึ่งคำถามการวิจัยสำคัญคือ กลุ่ม BRN กลุ่ม BRN ซึ่งมีสถานะเป็นกลุ่มก่อความไม่สงบ และใช้การก่อการร้ายเป็นเครื่องมือ จะมีกระบวนการในการแสวงหาสมาชิกและการบ่มเพาะความเชื่อและอุดมการณ์ของกลุ่มอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสำรวจรูปแบบ แนวทาง และกระบวนการบ่มเพาะความรุนแรงและการแสวงหาสมาชิกของกลุ่มก่อความไม่สงบในสังคมไทย

ขอบเขตการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการบ่มเพาะความรุนแรงและการแสวงหาสมาชิกเข้าสู่กลุ่มก่อการร้ายและกลุ่มก่อความไม่สงบ โดยมุ่งเน้นศึกษากระบวนการและยุทธวิธีที่กลุ่มเหล่านี้ใช้เผยแพร่อุดมการณ์และแนวคิดหัวรุนแรงสุดโต่ง จนนำมาสู่การเปิดปฏิบัติการ โดยใช้สถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยเป็นกรณีศึกษา

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะทำให้ทราบถึงรูปแบบ แนวทาง และกระบวนการบ่มเพาะความรุนแรง และการแสวงหาสมาชิกของขบวนการก่อความไม่สงบ โดยเฉพาะของกลุ่ม BRN

2. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการสร้าง ปรับปรุง และพัฒนานโยบายและกรอบการทำงานในประเด็นดังกล่าวให้กับหน่วยงานภาคปฏิบัติของไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้การสำรวจเอกสาร (documentary research) โดยเฉพาะเอกสารของหน่วยงานความมั่นคง ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (focus group) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การวิจัยเอกสาร จะใช้ข้อมูลจากเอกสารของหน่วยงานความมั่นคง ซึ่งไม่ตีพิมพ์เผยแพร่ รวมถึงหนังสือ บทความวิชาการ งานวิจัย เอกสารราชการ แหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่เป็นข้อมูลเปิด อันสามารถเข้าถึงได้จากห้องสมุดของมหาวิทยาลัยหรือห้องสมุดของหน่วยงานราชการ เพื่อศึกษาถึงกระบวนการบ่มเพาะความรุนแรงและการแสวงหาสมาชิกของกลุ่มก่อการร้ายและกลุ่มก่อความไม่สงบ ทั้งในกรณีของไทยและต่างประเทศ รวมถึงศึกษาและวิเคราะห์มาตรการและแนวทางการป้องกันและต่อต้านแนวคิดหัวรุนแรงสุดโต่ง

2) การสนทนากลุ่ม ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ เจ้าหน้าที่ และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

3) การสัมภาษณ์เชิงลึก เจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคงที่ทำงานอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการต่อต้านการก่อความไม่สงบ รวมถึงบุคคลที่มีส่วนรับรู้ เกี่ยวข้อง หรือเคยเข้าร่วมกับขบวนการแบ่งแยกดินแดน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้รับจากการเก็บข้อมูลทั้งสามแบบจะถูกนำมารวบรวม วิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำเสนอถึงรูปแบบ วิธีการ และกระบวนการแสวงหาสมาชิก บ่มเพาะและปลูกฝังลัทธิความเชื่อของกลุ่ม BRN

ข้อจำกัดของการเก็บข้อมูล

1) กลุ่มตัวอย่างภาครัฐทั้งหมดมีภารกิจด้านการปฏิบัติการลับ จึงไม่สามารถเปิดเผยชื่อและตำแหน่งได้

2) เอกสารหลักฐาน รวมทั้งข้อมูลและความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ล้วนเป็นข้อมูลที่มีชั้นความลับ ดังนั้น การนำข้อมูลมาใช้เขียนงานวิจัย จึงจำเป็นต้องปฏิบัติตามมาตรการรักษาความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด

กรอบแนวคิด: การชักชวนและการเผยแพร่แนวคิดหัวรุนแรงของกลุ่มก่อการร้าย

การศึกษาเรื่องการเผยแพร่แนวคิดหัวรุนแรงของกลุ่มก่อการร้ายและกลุ่มก่อความไม่สงบ เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่นักวิชาการด้านความมั่นคงศึกษาให้ความสนใจ โดยงานวิชาการส่วนหนึ่ง พยายามศึกษา วิเคราะห์ และสร้างตัวแบบของกระบวนการบ่มเพาะความรุนแรง (radicalization models) เช่น ในงานของ Borum (2003) นำเสนอตัวแบบในการทำความเข้าใจการก่อกำเนิดวิธีคิดแบบผู้ก่อการร้าย โดยเขาชี้ให้เห็นว่าความคับข้องใจ (grievances) และความอ่อนไหวเปราะบาง (vulnerabilities) เปลี่ยนเป็นความเกลียดชัง และสร้างความชอบธรรมแก่การใช้ความรุนแรงได้อย่างไร ตัวแบบที่ Borum กล่าวถึงประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างความรู้สึกถึงความไม่ถูกต้อง (It's not right) และไม่ยุติธรรม (It's not fair) โดยความไม่ยุติธรรมเช่นนี้เป็นผลมาจากผู้อื่น นโยบาย หรือรัฐ ซึ่งขั้นนี้เป็นการกล่าวโทษผู้อื่นหรือกลุ่มเป้าหมาย (It's your fault) หลังจากนั้นกลุ่มเป้าหมายก็จะถูกใส่ความ ให้อับ หรือป้ายสีว่าเป็นสิ่งชั่วร้าย (You're Evil) ซึ่งเอื้อต่อการความก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรง

ในขณะที่งานของ Moghaddam (2005) นำเสนอบันไดสู่การก่อการร้าย (staircase to terrorism) เพื่อเปรียบเทียบกับกระบวนการบ่มเพาะความรุนแรง โดยขั้นแรกก็คือ การตีความและการรับรู้ต่อเงื่อนไขและบริบทแวดล้อม (psychological interpretation of material conditions) เช่น ความยากจน การขาดการศึกษา และการได้รับการปฏิบัติอย่างอยุติธรรม เป็นต้น ลำดับถัดไป บุคคลจะเริ่มแสวงหาวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาที่ตนเองรู้สึกว่าเป็นธรรม ไม่ยุติธรรม (perceived options to fight unfair treatment) ขั้นต่อไปเป็นการระบายความแค้นก้าวร้าวไปสู่บุคคลอื่นหรือกลุ่มเป้าหมาย (displacement of aggression) และหากบุคคลพร้อมที่จะระบายความก้าวร้าวด้วยวิธีการทางกายภาพแล้ว เขาก็พร้อมที่จะเข้าไปข้องเกี่ยวกับการก่อการร้ายมากยิ่งขึ้น ลำดับถัดไป บุคคลเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะถูกชักจูงและสรรหาเข้าสู่ขบวนการก่อการร้าย โดยถูกทำให้มีความยึดโยงหรือผูกมัดกับขบวนการนี้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการโดดเดี่ยว แยกแยก การอำพราง และความหวาดกลัว (moral engagement) และในขั้นตอนสุดท้าย ก็เป็นการปฏิบัติการก่อการร้าย โดยเฉพาะการมุ่งสังหารประชาชน พลเรือนผู้บริสุทธิ์ (the terrorist act and sidestepping inhibitory mechanisms) ซึ่งผู้ก่อเหตุจะถูกกล่อมเกล่าว่าพลเรือนเหล่านี้เป็นคนอื่น เป็นคนนอก (the out-group) และเป็นศัตรู นั่นคือหากบุคคลก้าวเข้าสู่ขั้นตอนนี้แล้ว พวกเขาได้รับการเตรียมความพร้อมด้านจิตวิทยาและถูกกระตุ้นให้พร้อมก่อเหตุตนเอง

ในอีกด้านหนึ่ง Neumann (2013) เสนอว่ากระบวนการบ่มเพาะความรุนแรงมี 2 ลักษณะ คือการบ่มเพาะความรุนแรงเชิงอุดมการณ์ (ideological radicalization) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้ปัจเจกบุคคลตกอยู่ภายใต้อิทธิพลหรือสนับสนุนแนวคิดสุดโต่ง และการบ่มเพาะความรุนแรงเชิงพฤติกรรม (behavioral radicalization) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ปัจเจกบุคคลที่ยอมรับแนวคิดสุดโต่งแล้ว ยอมรับหรือพร้อมใช้ความรุนแรง

นอกจากนี้ จากการสนทนากลุ่มกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานด้านความมั่นคงประเมินว่าการชักชวนและเผยแพร่แนวคิดหัวรุนแรงของกลุ่มก่อการร้ายจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1) **ผู้ชักชวน (recruiter)** ซึ่งทำหน้าที่จัดหาสมาชิกใหม่ให้กับกลุ่มก่อการร้าย จะต้องเป็น นักวางแผน เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพน่าเลื่อมใส มีความสามารถในการพูดจาโน้มน้าวจิตใจคนให้คล้อยตาม จนยินยอมเข้าร่วมปฏิบัติงานและสามารถยอมเสียสละได้แม้กระทั่งชีวิต

2) **ประเด็นหรือเนื้อหาที่ผู้ชักชวน (content)** ต้องมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของ ผู้ที่ถูกชักชวน ให้มีความคิดคล้อยตามได้โดยง่าย ส่วนใหญ่เน้นประเด็นความคิด ความเชื่อ และอุดมการณ์ โดยเฉพาะทางด้านศาสนา ซึ่งบุคคลผู้ที่จะถูกชักชวนเหล่านั้นมีความเชื่อถือ หรือการมุ่งไปที่ประเด็นที่เป็นจุดอ่อนต่อจิตใจของบุคคลผู้นั้น เป็นต้น

3) **ผู้ที่ตกเป็นเป้าหมายการถูกชักชวน (target)** ต้องมีจุดอ่อนให้สามารถแสวงประโยชน์ได้ ซึ่งส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่กลุ่มเยาวชน เช่น เป็นผู้ที่มาจากครอบครัวแตกแยก เป็นผู้ที่ขาดความเชื่อมั่น อ่อนไหวต่อคำวิจารณ์ หลงตัวเองหรือคิดว่าตนเองคือศูนย์กลางของทุกสิ่ง บุคคลที่บุคลิกภายนอก อาจดูเรียบ ๆ แต่บุคลิกภายในมีความก้าวร้าว มองโลกแง่ร้าย หรือเป็นพวกชอบผจญภัย มีความอ่อนไหวหรือฝังใจกับอดีต ตีความทางศาสนาแบบสุดโต่ง หรือพวกที่ชอบให้เกิด ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นต้น

4) **การสื่อสาร (communication)** ระหว่างผู้ชักชวนกับเป้าหมาย รวมถึงการสื่อสาร ระหว่างการฝึกอบรม การบ่มเพาะหรือปลูกฝังแนวความคิดรุนแรง ปกติแล้วการสื่อสารระหว่างกัน โดยตรงเป็นวิธีการที่ดีที่สุด เนื่องจากผู้พูด ซึ่งได้แก่ผู้ชักชวนหรือครูฝึก สามารถสังเกตปฏิกิริยา อากาของเป้าหมายได้อย่างใกล้ชิดและสามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหา (content) การสนทนา และการอบรมให้มีความสอดคล้องกับอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของเป้าหมายได้ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม โลกยุคโลกาภิวัตน์ได้เปิดโอกาสให้กลุ่มก่อการร้ายสามารถใช้เครื่องมือสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพ เช่น สื่อออนไลน์ อินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชันในการจัดหาสมาชิกใหม่ การติดต่อสื่อสารเพื่อวางแผน การส่งต่อข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นระหว่างสมาชิก การส่งภาพจริง ของเหตุการณ์เพื่อทำให้สังคมเกิดอารมณ์ร่วม เป็นต้น ซึ่งการติดต่อสื่อสารระหว่างกันผ่าน สื่อออนไลน์ดังกล่าว ในปัจจุบันกลุ่มก่อการร้ายได้นำไปใช้อย่างกว้างขวาง ในเรื่องของการชักชวน สมาชิกใหม่ และใช้เป็นช่องทางการปลูกฝังและเผยแพร่แนวความคิดรุนแรงให้ขยายไปทั่วโลกอีกด้วย

ผลการวิจัย

ในส่วนนี้เป็นการเสนอผลการวิจัย โดยจะแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

1) แนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่ม BRN 2) การแสวงหาสมาชิก 3) การบ่มเพาะแนวคิดและ อุดมการณ์ 4) การวางแผนและการปฏิบัติ

1) แนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่ม BRN

จากการศึกษาข้อมูลความเคลื่อนไหวของกลุ่ม BRN ซึ่งมีบทบาทในการก่อเหตุรุนแรง มากที่สุดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยศึกษาข้อมูลของหน่วยงานความมั่นคงย้อนหลังไปตั้งแต่ พ.ศ. 2533 อันเป็นช่วงการฟื้นตัวขึ้นมาใหม่ของกลุ่ม BRN หลังเกิดวิกฤติความขัดแย้งในกลุ่มผู้นำ¹

¹ ช่วงปี พ.ศ. 2520-2527 เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้นำ BRN Kongres BRN Co-ordinate และ BRN Ulama จนทำให้ BRN ขาดความเป็นเอกภาพ และต้องใช้เวลา 5-6 ปีในการรื้อฟื้นบทบาทขึ้นมาใหม่

(ดูเพิ่มเติมใน สุรชาติ, 2551) จนถึง พ.ศ. 2564 พบว่ากลุ่ม BRN รู้จักวิธีการชักชวนและปลุกฝังแนวความคิดรุนแรงมานานแล้ว และได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการไปตามยุทธศาสตร์ของ BRN ใช้ชื่อว่า สงครามประชาชน ซึ่งกำหนดเป้าหมายไว้ 3 ระยะ คือ ระยะสั้น-เอกราช ระยะกลาง-สถาปนารัฐอิสลาม และระยะยาว-ใช้กฎหมายอิสลาม โดยในช่วงเวลาปัจจุบันยังอยู่ในช่วงเป้าหมายระยะสั้น คือ การขับเคลื่อนงานเพื่อบังคับไปสู่การได้รับเอกราช ซึ่งจากหลักฐานเอกสารของกลุ่ม BRN ที่เจ้าหน้าที่ยึดได้เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2544 ระบุว่า “การต่อสู้ของเราเป็นการต่อสู้เพื่อเอกราช กล่าวคือการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยแผ่นดินจากแอกของผู้รุกราน นั่นคือสิ่งที่ชัดเจนที่เป็นหลักการต่อสู้ของเรา โดยไม่มีข้อโต้แย้งหรือปฏิเสธได้ การต่อสู้ของเราไม่สามารถดำเนินการผ่านกระบวนการทางรัฐธรรมนูญของผู้รุกรานแห่งสยามได้เลย เนื่องจากในมาตรา 1 ของรัฐธรรมนูญ (1) ระบุว่าประเทศสยาม (ประเทศไทย) เป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกไม่ได้ ด้วยเหตุดังกล่าวเราจึงเห็นว่า การปฏิวัติของเราจะบรรลุได้ ด้วยปลายกระบอบกบฏ ที่เราเรียกว่า สงครามประชาชน (ยุทธศาสตร์การต่อสู้ของเรา)”

การเคลื่อนไหวของกลุ่ม BRN เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายสูงสุดของขบวนการคือเอกราชนั้นจำเป็นต้องมีการขับเคลื่อนหรือต่อสู้ทั้งในระดับยุทธศาสตร์และระดับยุทธวิธี² ซึ่งล้วนต้องอาศัยสมาชิก มวลชน และแนวร่วมที่เกิดจากการบ่มเพาะมาทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นทั้งในและนอกระบบโรงเรียนสอนศาสนา ปอเนาะ ตาตีกา รวมทั้งในชุมชนหมู่บ้านที่กลุ่ม BRN สามารถจัดตั้งได้ โดยจะส่งอุซตาสหรือสมาชิกผู้ก่อเหตุรุนแรงเข้าไปบ่มเพาะเด็ก ๆ และเยาวชนในหมู่บ้านนั้น ๆ เพื่อสร้างมวลชน/แนวร่วม ตั้งแต่เด็กและเยาวชน เพื่อป้อนเข้าสู่องค์กร โดยใช้แผนขั้นตอนสู่ความสำเร็จ 7 ขั้นตอน เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการเตรียมคน จัดตั้งองค์กรควบคุมมวลชน ขยายเครือข่ายและสมาชิก โดยปรับเปลี่ยนวิธีการให้เข้ากับสถานการณ์โลกปัจจุบัน

แผนขั้นตอนสู่ความสำเร็จ 7 ขั้นตอน (บันได 7 ขั้น) ของ BRN

แผนบันได 7 ขั้นเป็นยุทธศาสตร์สำคัญสำหรับการเตรียมคน จัดตั้งองค์กรควบคุมมวลชน ขยายเครือข่ายและสมาชิก นำไปสู่ความสำเร็จของการสถาปนารัฐปัตตานี แผนงานดังกล่าวพบครั้งแรก เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 โดยยึดเอกสารได้จากบ้านพักของครูสอนศาสนา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส หลังจากนั้นก็มีการยึดเอกสาร “แผนขั้นตอนสู่ความสำเร็จ” ได้อีกหลายครั้ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการเผยแพร่แผนดังกล่าวไปยังเครือข่ายต่าง ๆ ของกลุ่ม BRN เป็นวงกว้างแล้ว โดยแผนดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างจิตสำนึกมวลชน หมายถึง การปลุกกระดมมวลชนให้ผู้ที่ถูกกึ่งตัวเพื่อเข้าเป็นสมาชิกโดยปลุกฝังความคิดว่าเป็นชาวมลายูนับถือศาสนาอิสลามถูกรัฐบาลสยาม (ไทย) มายึดครอง และต้องลุกขึ้นต่อสู้เพื่อยึดดินแดนคืน และทำยสูตตกลงยินยอมเข้าเป็นสมาชิกรักต่อสู้เพื่อรัฐปัตตานี

²ระดับยุทธศาสตร์ คือ สงครามประชาชน เป้าหมายระยะสั้นคือ เอกราช ระยะกลางคือ สถาปนารัฐอิสลาม ระยะยาวคือ ใช้กฎหมายอิสลาม ส่วนระดับยุทธวิธี คือการรบบแบบกองโจร มีหลักการคือ “กลุ่มเล็ก ๆ ที่สามารถเพิ่มจำนวนสมาชิกให้เป็นกลุ่มใหญ่ได้ เพื่อปลดปล่อยรัฐที่ถูกยึดครอง แต่สงครามกองโจร ไม่สามารถกำหนดการแพ้ชนะได้ หากประชาชนไม่ร่วมทำสงครามด้วย”

ขั้นที่ 2 จัดตั้งมวลชน หมายถึง การจัดตั้งมวลชนและแนวร่วม การจัดตั้งในลักษณะดังกล่าวจะสอดแทรกในขณะสอนศาสนาต่อเยาวชนทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษารวมทั้งประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะการสอดแทรกเนื้อหาในลักษณะปลุกกระดมในช่วง “เทศนาธรรม” (คุตบะห์/ คุตบะฮ์) ในระหว่างการละหมาดใหญ่ประจำสัปดาห์ทุกวันศุกร์

ขั้นที่ 3 จัดตั้งองค์กร หมายถึง การจัดตั้งองค์กรอำพรางการปฏิบัติเพื่อควบคุมมวลชนและแหล่งเงินทุน

ขั้นที่ 4 การจัดตั้งกองกำลัง หมายถึง กองกำลังที่ต่อสู้กับฝ่ายรัฐซึ่งมี 3 ระดับ คือ 1) กองกำลังระดับเยาวชนทหาร ผ่านการฝึกพื้นฐาน/ขั้นต้นหรืออาจจะเรียกว่า PB (Pemuda BRN) เป็นกองกำลังที่อยู่ประจำหมู่บ้านตามภูมิลำเนา 2) ระดับกองกำลังทหารหรือสมาชิกปฏิบัติการ เป็นการคัดเลือกบุคคลจากเยาวชนทหาร เพื่อนำไปฝึกในขั้นสูงขึ้น เช่น ฝึกยุทธวิธีหน่วยทหารขนาดเล็ก RKK (Runda Kumpulan Kecil) และยุทธวิธีอื่น ๆ และ 3) กองกำลังระดับเชี่ยวชาญหรือคอมมานโดหรือผู้ที่ทำหน้าที่ครูฝึก

ขั้นที่ 5 อุดมการณ์ชาตินิยม ความหมายของขั้นนี้มุ่งเน้นการสร้างอุดมการณ์ความเป็นเชื้อชาติเดียวกัน (มลายู) ทั้งนี้ชาวไทยมุสลิม ไม่ว่าจะดำรงสถานะหรืออาชีพใดถือว่าเป็นประชาชนรัฐปัตตานีทั้งสิ้น มีหน้าที่ที่จะต้องร่วมกันต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราชของรัฐปัตตานีและทุกคนต้องได้ผ่านการปฏิบัติจริง เช่น การก่อเหตุร้าย ตามระดับความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล

ขั้นที่ 6 เตรียมพร้อมปฏิวัติ หมายถึง การก่อเหตุร้ายทุกรูปแบบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เหมือนกับการแตกกระจายของดอกไม้ไฟหรือ “จุดดอกไม้ไฟแห่งการปฏิวัติ” โดยกำหนดให้ปฏิบัติการใน พ.ศ. 2547 (จุดเริ่มต้นคือเมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2547 เกิดเหตุการณ์ปล้นปืน กองพันทหารพัฒนาที่ 4 ค่ายปิเหล็ง จังหวัดนราธิวาส)

ขั้นที่ 7 จัดตั้งการปฏิวัติ/ก่อการปฏิวัติ เป็นแผนงานที่กำหนดจะกระทำใน พ.ศ. 2548 แต่ไม่สามารถกระทำได้สำเร็จ จึงเข้าสู่ปรากฏการณ์ถอยกลับ มีการเตรียมการฟื้นฟูปรับเปลี่ยนรูปแบบการปลุกกระดม บ่มเพาะแนวความคิดผ่านเครื่องมือต่าง ๆ เพิ่มเติม เช่น การปลุกกระดมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การจัดตั้งองค์กรภาคประชาสังคม ติดอาวุธทางความคิด เพื่อสร้างความพร้อมให้มากขึ้น และกระบวนการบ่มเพาะจะมีการนำประเด็นของอัตลักษณ์ความเป็นชาวมลายูมุสลิมในด้านภาษา วัฒนธรรม วิถีการปฏิบัติทางศาสนา ประวัติศาสตร์ มาขับเคลื่อนเพื่อสร้างสังคมเชิงเดี่ยว

การปรับเปลี่ยนแผนงาน/นโยบาย (ยุทธศาสตร์) ใหม่ครั้งสำคัญของ BRN

จากการสนทนากลุ่มกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานด้านความมั่นคงและจากเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่าจากการที่กลุ่ม BRN ใช้แผนขั้นตอนสู่ความสำเร็จ 7 ขั้นตอนหรือบันได 7 ขั้น เป็นยุทธศาสตร์สำคัญ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จของการสถาปนารัฐปัตตานี และได้ดำเนินการต่อสู้ยึดเอื้อมายาวนานเป็นระยะเวลาเกือบ 20 ปี แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมายต่อการได้รับเอกราช และส่งผลกระทบต่อให้มวลชนในพื้นที่ รวมทั้งกองกำลังทหารเกิดความอ่อนล้าและเบื่อหน่าย ด้วยเหตุนี้กลุ่ม BRN จึงได้มีการปรับเปลี่ยนกลยุทธศาสตร์ใหม่รองรับการต่อสู้อีกครั้ง ภายใต้สโลแกน

“Hidup Mulia Mati Syahid” หรือมีชีวิตอันประเสริฐ และมีเกียรติ พร้อมเสียชีวิตตามแนวทางของพระเจ้า (ชะฮีด) นำไปสู่การได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์หรือเอกราชแบบเบ็ดเสร็จจกอนรากลอนโคน (Merdeka Mutlak) ซึ่งมีแบบแผนขั้นตอนการดำเนินงานหลัก ดังนี้

1. ให้กองกำลังทหารรุ่นเก่ายังดำรงการเคลื่อนไหวภายในหมู่บ้านและป่าภูเขา เพื่อแสดงศักยภาพทางทหารให้ทางภาครัฐเห็นว่ายังคงมีการสร้างสถานการณ์รุนแรงอยู่ในพื้นที่

2. การผลิตกองกำลังเยาวชนในรูปแบบเปอร์วีรา (Perwira) โดยจัดหาเด็กกำพร้าจากครอบครัว ของสมาชิกที่เสียชีวิตจากกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ หรือทอดทิ้งหลบหนีไปอยู่ต่างประเทศ และอยู่ภายใต้การดูแลของมูลนิธิหรือองค์กรต่างๆ ซึ่งมีกลุ่ม BRN ให้การสนับสนุนอย่างลับ ๆ อยู่ เช่น องค์กรบังหน้าที่ตั้งขึ้นมาในรูปแบบมูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา เป็นต้น โดยมีขั้นตอนในการผลิตกองกำลังเยาวชนแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 การสร้างวีรบุรุษ (Membina Perwira) โดยทางกลุ่ม BRN จะทำการคัดเลือกเยาวชนชาย หรือ Murabbi/ มุร้อบปี และเยาวชนหญิง หรือ Murabbiyah/ มุร้อบปียะห์ ที่ศึกษาอยู่โรงเรียนสอนศาสนาในพื้นที่ต่าง ๆ ก่อนส่งเข้ารับการบ่มเพาะอบรมด้านจิตวิทยาในการพูดคุยเพื่อจัดตั้งเป็นวิทยากร ทำหน้าที่บรรยายพูดคุยในเรื่องศาสนา และปลูกฝังจิตสำนึกให้เกลียดชังเพิ่มความเครียดกดดันต่อสิ่งเลวร้ายที่เกิดขึ้นกับครอบครัว เพื่อให้เยาวชนรู้สึกโกรธแค้นต่อการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ ตั้งแต่เยาว์วัย โดยทำการลงพื้นที่เพื่อทำการบรรยายตามที่พักอาศัย ตาดีกา และการจัดกิจกรรมของเยาวชนในภาคฤดูร้อน เป็นต้น รวมทั้งสมาชิกของขบวนการในส่วนอื่น ๆ สามารถทำควบคู่กันไปได้

2.2 การก่อร่วมวีรบุรุษ (Membangun Perwira) เป็นลักษณะการติดตามผลและรวบรวมยอดสมาชิกเยาวชนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ตามท้องครุๆ กำหนดก่อนชักจูงเข้าร่วมกลุ่ม ในช่วงที่ผ่านมารัฐสูญเสียของสมาชิกและปล่อยให้บุตรเป็นเด็กกำพร้ามีจำนวนมาก จากการบอกเล่าทราบว่าองค์กรบังหน้าในรูปแบบมูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาได้ทำการดูแลเด็กกำพร้าอยู่ประมาณ 6,000 - 7,000 คน โดยตั้งเป้าหมายจะชักจูงเยาวชนให้ได้ร้อยละ 30 หรือประมาณ 2,000 คน พร้อมประเมินคัดกรองเยาวชน เพื่อพัฒนาปลูกฝังอุดมการณ์ของการต่อสู้ โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงกระบวนการจัดตั้งตามรูปแบบเดิม หรืออาจผ่านการจัดตั้งตามขั้นตอนก็ได้

2.3 การสร้างตัวเป็นกองโจรวีรบุรุษ (Lahir Gerila Perwira) ในขั้นตอนดังกล่าวเมื่อคัดกรองเยาวชนที่มีจิตใจกล้าหาญและพร้อมต่อสู้ได้แล้ว เยาวชนเหล่านั้นจะถูกส่งเข้าฝึกเรียนรู้ศึกษารูปแบบยุทธวิธีทางทหาร และการใช้อาวุธยุทธโศปกรณ์ โดยมีสมาชิกปฏิบัติการรุ่นเก่ายคอยเป็นที่เลี้ยง ทำการฝึกให้กับเยาวชน เมื่อฝึกเสร็จทำการทดสอบจิตใจต่อการปฏิบัติการทางทหารในรูปแบบจริง และส่งกลับเข้าประจำพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งนี้ ในขั้นตอนดังกล่าวมีความจำเป็นต้องเร่งผลิตเยาวชนทหารให้ได้ เน้นเยาวชนที่อยู่ในช่วงอายุประมาณ 15-18 ปีเท่านั้น

2.4 การปฏิบัติการทางกองโจร (Melaksanakan) เน้นการต่อสู้ในรูปแบบใหม่ในลักษณะแบบ Offensive (ก้าวร้าว/ ออกอาจ/ ล่วงละเมิด) เป็นการทำสงครามเด็กและเยาวชนเพื่อปฏิบัติการเชิงรุกต่อการโจมตีเป้าหมายของรัฐในรูปแบบต่าง ๆ หากเกิดการสูญเสียต่อเยาวชนเหล่านั้น อาจส่งผลทางจิตวิทยาให้มวลชนในพื้นที่กลับมาเข้มแข็งอีกครั้ง หรืออาจจะนำไปสู่สงครามการเมืองได้ในอนาคต

3. การทำสงครามเพื่อการเจรจาสันติภาพในเวทีโลก ตามแผนของกลุ่ม BRN ดังกล่าว หากสามารถขับเคลื่อนการจัดตั้งกองกำลังเยาวชน พร้อมควบคู่ไปกับการทำสงครามการเจรจา ได้เป็นผลสำเร็จ จะส่งผลให้เกิดการแทรกแซงขององค์การสหประชาชาติ (UN) องค์การทางด้านสันติภาพประชาคมยุโรป (EU) และองค์การระหว่างประเทศของชาติมุสลิม (OIC) ซึ่งเป็นไปตามแผนงานยุทธศาสตร์ของกลุ่ม BRN ที่กำหนดไว้ เพื่อนำไปสู่การได้รับเอกราช และปลดปล่อยปาตานี

ทั้งนี้ การขับเคลื่อนงานตามยุทธศาสตร์ใหม่ของกลุ่ม BRN มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564-2575 (ค.ศ. 2021-2033) ระยะเวลา 12 ปี ซึ่งหากกลุ่ม BRN สามารถขับเคลื่อนงานดังกล่าวได้เป็นผลสำเร็จ โดยที่หน่วยงานกำหนดนโยบายด้านความมั่นคงไม่ได้เตรียมมาตรการรองรับไว้ดีพอ คาดว่าจะสร้างปัญหาให้กับประเทศไทยอย่างมากในอนาคต

2) การแสวงหาสมาชิก

จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่ากลุ่ม BRN มีแนวทางในการแสวงหาสมาชิก ดังนี้

2.1) การเก็งตัวผู้ที่จะถูกชักชวนเข้าร่วมปฏิบัติงาน

กระบวนการคัดเลือกบุคคลเข้าร่วมขบวนการจะมีทีมงานปฏิบัติที่ส่วนใหญ่มีสถานะทางสังคมในสังคมมุสลิม และตำแหน่งสำคัญทางศาสนาอิสลาม ได้แก่ อิหม่าม โต๊ะครู ผู้รู้ทางศาสนา เจ้าของสถานศึกษา ครูประจำชั้น โดยบุคคลเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่เป็นผู้เก็งตัว (Spotter) จะเน้นคัดเลือกเยาวชนที่มีคุณสมบัติตามที่ขบวนการต้องการ คือมีนิสัยดี เรียนเก่ง เครื่องศาสนา ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เพื่อดำเนินการบ่มเพาะ ปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติ เกิดความรักในดินแดน และเกลียดชังคนต่างศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม ซึ่งมักจะดำเนินการชักชวน/ คัดเลือกกันในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา สถาบันศึกษาปอเนาะ ที่เป็นสถานศึกษาทั้งแบบอยู่ประจำโดยกินนอนพักในสถานศึกษา ยากที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะป้องกันได้ และแบบไปเช้าเย็นกลับ นอกจากนี้ในสถานศึกษาทางศาสนาเหล่านี้จะเน้นการสอนที่สอดแทรกการแบ่งแยกทางเชื้อชาติ การสร้างความเกลียดชัง การสร้างความรักเชื้อชาติมลายูและหวงแหนดินแดนบ้านเกิด การให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่บิดเบือน รวมถึงการยกสถานะให้ศาสนาอิสลาม มีความสูงส่งมากกว่าศาสนาอื่น

ในขั้นตอนการคัดเลือกบุคคลเข้าร่วมในขบวนการ เจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคงตั้งข้อสังเกตว่าการดำเนินการของ BRN มีลักษณะคล้ายกับองค์กรด้านการปฏิบัติการลับที่มีการอำพรางสถานะตัวเอง จึงยากต่อการตรวจพบ/ ตรวจสอบของฝ่ายรัฐ รวมถึงมีการแทรกซึมผ่านระบบการศึกษาและการบรรยายธรรม ก่อนจะมีการคัดเลือกเป้าหมายตามที่ต้องการเป็นรายคนต่อไป

ผู้ถูกเก็งตัวจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือเยาวชนที่อยู่ในระหว่างการศึกษาศาสนาตามสถาบันศึกษาต่างๆ เรียกว่า Pemuda Dalam Sekolah คำย่อว่า PEDAS/ เปอดัส แปลว่า เยาวชนในโรงเรียน และเยาวชนนอกโรงเรียน เรียกว่า Pemuda Luar Sekolah คำย่อว่า PELAS / เปอลัส ซึ่งได้แก่เยาวชนที่อาศัยอยู่ภายในหมู่บ้าน โดยส่วนมากแล้วการค้นหาเยาวชนที่อยู่ตามสถานการศึกษาหรือปอเนาะ

จะง่ายกว่าเยาวชนภายในหมู่บ้าน เนื่องจากมีการควบคุมกำกับดูแลของเจ้ชู (ครูตาดีกา) หรืออุสตาซ (ครูสอนศาสนาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา หรือบางทีก็เรียกครูสอนตาดีกาด้วย) ที่ผ่านการจัดตั้งของกลุ่ม BRN ถูกส่งเข้ามาตามสถานบันต่าง ๆ โดยจะมีนักแก๊งตัวทำหน้าที่เป็นแมวมอง ค้นหาเยาวชนที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสม คุณสมบัติครบถ้วน เช่น ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข ละหมาดอย่างสม่ำเสมอ ขยันเรียน มีผลการเรียนดี มีความเสียสละ ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง และร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา เช่น เป็นประธานนักเรียน กรรมการนักเรียน หรือหัวหน้าชมรมต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งได้กำหนดกฎเกณฑ์เยาวชนต้องมีอายุตั้งแต่ 17-18 ปี หรือ 17 ปีขึ้นไป และบางพื้นที่ (เช่น พื้นที่ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา) กำหนดว่าต้องอยู่ในระหว่างการศึกษาศาสนาชั้น 5 เพราะต้องมีฐานความรู้ของศาสนาเบื้องต้นก่อน

ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคงชี้ให้เห็นว่ากระบวนการคัดเลือกบุคคลเข้าร่วมขบวนการของ BRN ไม่ต่างกับกระบวนการของกลุ่มผู้ก่อการร้ายมุสลิมอื่นๆ กล่าวคือยังคงเน้นเฉพาะผู้ที่เป็นมุสลิมด้วยตัวเอง และใช้ ศาสนสถาน สถานศึกษา สถานะทางสังคม และตำแหน่งทางศาสนาที่สูงกว่า เป็นข้อได้เปรียบในการคัดเลือกและจัดหาสมาชิก รวมถึงใช้อำนาจ เพื่อเบี่ยงเบนให้ฝ่ายรัฐเห็นเป็นเรื่องของการปฏิบัติศาสนกิจอีกด้วย

กล่าวโดยสรุป ในขั้นตอนนี้ยังเป็นการพิจารณาบุคลิกภาพของผู้ที่จะเป็นสมาชิกใหม่ โดยมีกฎเกณฑ์คัดเลือกสมาชิก/ แนวร่วมที่มีลักษณะ ผลการเรียนรู้ด้านศาสนาอยู่ในเกณฑ์ดี เคร่งครัดต่อหลักคำสอนและปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอ มีความประพฤติและบุคลิกในการแต่งกายเรียบร้อย ไม่ติดยาเสพติด ซึ่งสร้างภาพลักษณ์เป็นเกราะกำบังในโรงเรียนและชุมชนเป็นอย่างดี ยิ่งไปกว่านั้นเยาวชนหรือบุคคลที่มีบุคลิกลักษณะดีเช่นนี้ จะเป็นคนที่มีความลับได้ และสามารถที่จะพัฒนาต่อไปเป็นกองกำลังที่มีคุณภาพ และมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการปฏิบัติการ แต่หากปฏิบัติการผิดพลาด หรือถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐจับกุมได้ จะไม่มีใครเชื่อเยาวชนหรือบุคคลนี้เป็นผู้กระทำความผิด ทั้งยังสามารถนำมาปลุกปั่นใส่ร้ายว่ารัฐรังแกผู้บริสุทธิ์ ทำให้เกิดผลทางจิตวิทยาในวงกว้าง และปลุกกระดมมวลชนออกมาต่อต้านได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคงชี้ให้เห็นว่าในช่วงแรกของการก่อการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ระหว่าง พ.ศ. 2547-2550 มีเหตุการณ์ในลักษณะนี้เกิดขึ้นหลายครั้ง

สำหรับการชักชวนประชาชนที่ไม่ใช่เป็นนักเรียนนักศึกษาจะใช้วิธีนำหลักศาสนาและเศรษฐกิจเป็นตัวนำร่องในการชักชวน โดยอาศัยความเป็นเครือญาติเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ผู้ถูกคัดเลือกชักชวน เก่งตัว ส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 17-35 ปี

2.2) การชักชวน

ในขั้นตอนนี้จะมีการพัฒนาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้เกิดความสนิทสนม ก่อนทำการโน้มน้าวจิตใจในเรื่องของการเรียนการสอน โดยเริ่มทดสอบจากการพูดคุย ทักทายด้วยภาษามลายู และสอบถามภูมิลำเนา (มีข้อกำหนดว่าต้องเป็นคนที่มีเชื้อสายมลายูปัตตานี) หลังจากนั้นจะเน้นไปทางวิชาประวัติศาสตร์ ซึ่งจะเริ่มหยิบยกประเด็นประวัติศาสตร์ปัตตานี เช่น ความเป็นรัฐปัตตานีในอดีต แต่ถูกสยามรุกราน และประเด็นเชื้อชาติ ศาสนา ความเป็นคนมลายู ซึ่งมีภาษามลายูเป็นของตนเอง และนับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งแตกต่างจากคนสยาม เพื่อประเมินผลว่าเยาวชนมีท่าทีอย่างไรต่อเรื่องราวดังกล่าว ซึ่งหากเยาวชนเริ่มสนใจก็จะทำการนัดหมายให้มารับฟังบรรยายเพิ่มเติม แต่หากไม่ได้รับความสนใจก็จะหยุดเยาวชนคนนั้นไว้

ก่อนทำการนัดหมายมารับฟังบรรยายใหม่อีกครั้ง ทั้งนี้หากเยาวชนมีท่าทีคล้อยตาม จะตั้งคำถามในลักษณะการซักชวนให้เข้าร่วมกลุ่มทันที และต้องเน้นย้ำเพื่อให้เกิดความมั่นใจของเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

สำหรับสถานที่ที่กลุ่ม BRN ใช้ในการซักชวนและบ่มเพาะแนวคิดให้แก่ผู้ถูกเงื้อมมือ ได้แก่ บ้านเช่า หอพัก มัสยิด สวนยางพารา สวนสาธารณะ ปอเนาะ หรือสถานที่อื่น ๆ ที่ขบวนการตรวจสอบแล้วว่าปลอดภัยจากบุคคลภายนอก ทั้งนี้ การซักชวนและอบรมทุกครั้งขบวนการจะสร้างเรื่องอำพรางว่าเป็นการจัดกิจกรรมในนามชมรมหรือกิจกรรมนอกสถานที่ เช่น ค่ายพักแรม ค่ายผู้นำภาคฤดูร้อน การอำพรางในลักษณะการเดินทางไปแข่งขันกีฬา การทัศนศึกษา/ ดูงาน เพื่อหลีกเลี่ยงการตั้งข้อสังเกตและถูกตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่รัฐ

ส่วนเนื้อหาที่ใช้ในการซักชวนให้เข้าร่วมกลุ่มนั้น เจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคงไทยตั้งข้อสังเกตว่าวิธีการซักชวนเข้าร่วมกลุ่มมีลักษณะคล้ายคลึงกับวิธีการของกลุ่มก่อการร้ายที่ใช้เงื่อนไขของความคับแค้นและไม่พอใจต่อรัฐที่มีการกดขี่ต่อกลุ่มคน ทำให้เกิดการต่อต้านอำนาจรัฐ โดยเฉพาะเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ปัตตานี เช่น การเรียกร้องของหะยีสุหลง โต๊ะมีนา การตกเป็นเมืองขึ้นของสยาม การกดขี่ข่มเหงของรัฐสยามต่อชาวมลายู และการเสียผลประโยชน์ของชาวมลายู ความไม่พอใจต่อรัฐบาลไทยที่ปฏิบัติไม่เป็นธรรมกับคนมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งหลักการญีฮาด (การต่อสู้เพื่อพิทักษ์ความเป็นธรรมตามหลักศาสนา) และการชะฮีด (การเสียสละชีพเพื่อศาสนา) เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการถ่ายทอดความรู้สึกที่เคยถูกกดขี่จากรัฐบาลไทยจากรุ่นสู่รุ่น ควบคู่กับความรุ่งเรืองของรัฐปาตานีในอดีตอีกด้วย ประเด็นเหล่านี้ล้วนถูกหยิบยกขึ้นมาเพื่อเป็นปัจจัยผลักดันให้เยาวชนหรือผู้ที่ถูกซักชวนเกิดความต้องการลุกขึ้นต่อสู้ เพื่อนำดินแดนนี้กลับมา นอกจากนี้ แม้กระทั่งในช่วงสันหนนาการบั้นเฑิงของกระบวนการซักชวนและอบรมก็มีการนำเพลง บทร้องที่มีเนื้อหาปลุกกระตมให้เกลียดชังรัฐสยามสอดแทรกอยู่ตลอดอีกด้วย

สำหรับรูปแบบการซักชวนนั้น อาจแบ่งได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การซักชวนเดี่ยว เช่น ภาครัฐเคยตรวจพบกรณีนักเรียนศาสนาของปอเนาะแห่งหนึ่งที่มีเครือข่าย BRN ผังตัวอยู่ (ทั้งเป็นครูและนักเรียน) โดยมีพฤติกรรมคือ มีนักเรียนรุ่นพี่มาชวนรุ่นน้องพูดคุย แล้วทาบทามเข้าร่วมขบวนการ และ 2) การซักชวนหมู่ ซึ่งพบในกรณีนักเรียนศาสนา ชั้น 8-10 ของโรงเรียนสอนศาสนาแห่งหนึ่ง ที่ผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับสมาชิก BRN โดยพฤติกรรมคือนักเรียนของทั้งสองชั้นได้ถูกซักชวนหมู่ยกห้องในช่วงปี พ.ศ. 2547-2548 โดยใช้วิธีการออกข้อสอบวิชาศาสนาหมวดการทำญีฮาด ให้ตอบคำถามว่า เมื่อท่านได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ดินแดนแห่งนี้เคยเป็นปาตานีมาก่อน ท่านคิดว่าดินแดนแห่งนี้เข้าเงื่อนไขดาร์อัลฮับหรือไม่ (การทำญีฮาดทำสงครามศาสนา) นักเรียนที่ตอบว่าเข้าเงื่อนไขจะถูกมองว่ามีแรงจูงใจที่จะสามารถชักชวนได้ และหลังถูกซักชวนแล้วนักเรียนเหล่านั้นจะถูกทดสอบพฤติกรรมและความคิดไปเรื่อย ๆ จากรุ่นพี่และอุस्ताซที่เป็นผู้ชักชวนก่อนหน้านี้ จากนั้นทิ้งระยะประมาณ 3-6 เดือน จึงจะเข้าสู่โหมดของการบ่มเพาะ ผ่านการนัดหมายรวมตัว โดยนักเรียนที่ถูกชักชวนไม่ทราบเลยว่านัดให้ไปเพื่อไปทำอะไร

อย่างไรก็ตาม การซักชวนจะต้องใช้ความพยายามมากน้อยเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับท่าทีของเป้าหมาย ในบางกรณี การซักชวนอาจจะดำเนินการ 2-3 ครั้งหรือมากกว่านั้น จนเป้าหมายรู้สึกคล้อยตาม ซึ่งอาจใช้ระยะเวลา 2 สัปดาห์ถึง 1 เดือน และตอบตกลงเข้าร่วมกลุ่มในท้ายที่สุด

3) การบ่มเพาะแนวคิดและอุดมการณ์

จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่ากลุ่ม BRN มีแนวทางในบ่มเพาะแนวคิดและอุดมการณ์ ดังนี้

3.1) การสาบานตน (ชุมปะะห์ หรือบัยอะห์)

หลังจากเป้าหมายตกลงใจเข้าร่วมกลุ่มแล้ว ลำดับถัดไปผู้ทำการชักชวนก็จะนัดหมายเพื่อทำการสาบานตน (ชุมปะะห์) โดยใช้สถานที่ที่สะดวก ปิดลับ ปลอดภัย เช่น บ้านสมาชิก/แนวร่วม มัสยิด โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา/ปอเนาะ ศูนย์อบรมจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดิกา) สุสาน (กูโบร์) ขนาคีที่ปักในสวนยาง/สวนผลไม้ เป็นต้น ซึ่งก่อนทำการสาบานตน จะมีการพูดคุยและเน้นย้ำต่อการตัดสินใจของเยาวชนอีกครั้ง เพื่อสร้างความมั่นใจ จากนั้นทำการชี้แจง และพูดคุยในลักษณะว่าบุคคลที่เข้าร่วมกลุ่มนั้น จะต้องทำการสาบานตน เพื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจในการต่อสู้ รวมทั้งเพื่อความแน่ใจว่าจะไม่เปิดเผยความลับของการเข้าร่วมขบวนการ แม้แต่กับพ่อแม่หรือบุคคลใกล้ชิด หากผิดสัญญาถือว่าบาป โดยใช้คัมภีร์อัลกุรอานเป็นสักขีพยาน

วิธีการสาบานตนนั้นจะให้เป้าหมายกล่าวตามผู้ทำการชุมปะะห์ เป็นภาษาอาหรับว่า “วัลลอฮี วาบิลลาฮี วาตัลลอฮี” พร้อมกล่าวถ้อยคำเป็นภาษามลายูถิ่น แปลใจความเป็นภาษาไทยว่า “ข้าพเจ้าขอสาบานต่อพระเจ้าเป็นเจ้าและขอปฏิญาณว่า จะร่วมกิจกรรมเพื่อองค์กร และรักษาความลับตลอดไป” ทั้งนี้สำนวนถ้อยคำ การสาบานตนในแต่ละรายอาจแตกต่างกัน เช่น บางราย/บางพื้นที่อาจจะกล่าวด้วยถ้อยคำที่ยาวหรือสั้น ขึ้นอยู่กับผู้ทำพิธี การกล่าวถ้อยคำสาบานตนอาจกล่าวเพียงครั้งเดียว หรือมากกว่านั้น เพื่อให้เป็นที่มั่นใจเป็นอันเสร็จสิ้น ก่อนจะมีการนัดหมายและส่งตัวให้เข้ารับการบ่มเพาะในชั้นต่าง ๆ ต่อไป

3.2) การบ่มเพาะและการฝึก

หลังจากผ่านขั้นตอนการสาบานตน ส่วนใหญ่เป้าหมายจะไม่ได้รับการติดต่อเป็นระยะเวลาหนึ่ง เนื่องจากทางกลุ่มจะมีการตรวจสอบพฤติกรรมสมาชิกใหม่ว่าจะแจ้งข้อมูลหรือเป็นสายข่าวให้กับทางราชการหรือไม่ อย่างไร หากผลการตรวจสอบปรากฏว่า ผ่าน ก็จะมีนัดหมายสมาชิกรับฟังการบรรยายประวัติศาสตร์รัฐปัตตานี และหลักการทำสงครามคักดีลิสต์ต่อไป ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนไปตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งผู้บรรยายจะมีการสับเปลี่ยนตลอดเวลา จะมีการตัดตอนไม่ให้สมาชิกใหม่ทราบชื่อ-สกุลและภูมิลำเนาจริงแต่อย่างใด ทราบเพียงชื่อจัดตั้งเท่านั้น

นอกจากนี้กลุ่ม BRN ยังมีขั้นตอนการคัดเลือกซ้ำอีกระดับ กล่าวคือหลังจากที่นักเรียนศาสนาผ่านการบ่มเพาะมาแล้ว ผู้เข้าร่วมขบวนการจะถูกคัดเลือกว่าเหมาะสมที่อยู่ในปีกทหาร (military wing) หรืออยู่ในปีกการเมือง (political wing) ของขบวนการ (ปีกนี้รวมถึงฝ่ายสนับสนุนด้วย) หลังจากนั้นก็จะถูกแยกไปฝึกและไปศึกษาต่อเฉพาะทาง เช่น ถ้าถูกคัดเลือกให้อยู่ในปีกทหารก็จะถูกส่งไปฝึกหลักสูตร RKK หรือถ้าถูกคัดเลือกให้อยู่ปีกการเมือง ก็จะได้รับ การสนับสนุนให้ไปศึกษาต่อที่ประเทศอียิปต์ เป็นต้น

จากที่กล่าวไปข้างต้น กระบวนการคัดเลือกบุคคลเข้าร่วมขบวนการมีความใกล้เคียงกับองค์กรด้านการปฏิบัติการลับ แต่มีความยืดหยุ่นมากกว่า เนื่องจากไม่มีเรื่องตารางเวลามาเป็นกรอบกำหนด รวมทั้งครูผู้สอน ซึ่งก็คืออุสตาซ ครูฝึกจะปกปิดหน้า ผู้เข้าร่วมขบวนการห้ามสอบถามชื่อ-นามสกุลของครูฝึก ผู้เข้าร่วมขบวนการจะได้รู้จักเฉพาะนามเรียกขานหรือนามจัดตั้งเท่านั้น

เนื้อหาสาระในการบรรยายปลุกกระตุ้นจะมีความเข้มข้นเป็นลำดับ ผสมผสานกับการฝึกฝนร่างกายด้วยท่าออกกำลังกายที่กำหนดไว้ เพื่อเตรียมร่างกายเข้ารับการฝึกในขั้นต่อ ๆ ไป ซึ่งกระบวนการนี้จะเรียกว่า การฝึกอบรม (บ่มเพาะ) “หลักสูตรเปอมุดอ” (เยาวชน) โดยเนื้อหาการปลุกกระตุ้นเพื่อสร้างจิตสำนึกประกอบด้วย 7 บทบัญญัติ ได้แก่ 1) บทบัญญัติ 10 ประการ หรือ ดิสปลิง 2) ประวัติศาสตร์ปัตตานี 3) ศาสนา 4) หลักการต่อสู้ (ญิฮาด) 5) องค์กร 6) เชื้อชาติ 7) กระบวนการจัดตั้งตามระดับชั้น

การฝึกอบรม (บ่มเพาะ) หลักสูตรเปอมุดอ (เยาวชน) มี 5 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 ตือปอ (Tepa) เนื้อหาเกี่ยวกับการบิดเบือนประวัติศาสตร์รัฐปัตตานี ท่องจำ บัญญัติ/ วินัย/ ดิสปลิง 10 ประการ

ชั้นที่ 2 ตือกัป (Tegap) เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของการต่อสู้เพื่อคนมลายู (ยูแวน)

ชั้นที่ 3 ตารัป (Tarap) เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการชำระล้างจิตใจให้บริสุทธิ์ที่จะเข้ามาอยู่ในขบวนการแบ่งแยกดินแดน

ชั้นที่ 4 ตายัม/ ตาแย (Tajam) เนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามแนวทางของการต่อสู้ (ยูแวน) ออกกำลังกายที่หนักขึ้น ฝึกท่ามือเปล่ามากขึ้น และเริ่มฝึกท่าทางทหารที่มีอาวุธประกอบ (ใช้ไม้แทนอาวุธ) การทดสอบร่างกาย

ชั้นที่ 5 วาฏอน (Watan) มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปลุกฝังอุดมการณ์ในเรื่องประวัติศาสตร์รัฐปัตตานีเพิ่มเติม และจะสอดแทรกการออกกำลังกายจำนวน 5 ท่า และการจัดระเบียบแถว เป็นการฝึกทางยุทธวิธีเบื้องต้น เมื่อจบการฝึกในขั้นนี้จะถือว่าเป็นเปอมุดอโดยสมบูรณ์ ระยะเวลาการฝึกอาจแตกต่างกันแล้วแต่สถานการณ์และปัจจัยแวดล้อม เช่น อาจใช้เวลาประมาณ 2 เดือน สัปดาห์ละ 1-2 ชั่วโมง หรือมากกว่านั้น โดยหลังจากฝึกจบ ครูฝึกจะให้สมาชิกเลือกฝ่าย โดยมีฝ่ายทหาร/ เมลล์/ ตัจรียี และฝ่ายเยาวชน (Pemuda) ตามความสมัครใจ

การฝึกหลักสูตรทหาร หรือตัจรียี (Tajri) หรือ RKK มี 2 ชั้น ได้แก่

ชั้นตาดิกา (Tadika) เป็นการฝึกทางยุทธวิธีหน่วยทหารขนาดเล็ก (RKK) หรือเรียกว่า หลักสูตรตัจรียี (ขั้นต้น) จัดเป็นชุดละ 6 คน วิชาที่ทำการฝึกบุคคลทำการรบ การฝึกทางยุทธวิธี การใช้อาวุธ การลาดตระเวน การข่าว ใช้ระยะเวลาฝึก 1-2 เดือนขึ้นอยู่กับความปลอดภัยจากการถูกตรวจพบโดยเจ้าหน้าที่รัฐ

ชั้นปอเนาะ (Pondok) เป็นการฝึกทางยุทธวิธี (หลักสูตรตัจรียี) ขั้นสุดท้ายของการฝึก เพื่อเป็นกองกำลังติดอาวุธ RKK จะเน้นการฝึกและการวางแผนทางยุทธวิธี โดยการฝึกทางยุทธวิธี มีดังนี้

1) การฝึกการรบแบบกองโจร เป้าหมายอยู่ที่เจ้าหน้าที่รัฐขณะปฏิบัติงานในพื้นที่ ทำลายอำนาจรัฐเพื่อให้ได้ผลทางการเมือง โดยฝ่ายเปอมุดอ (เยาวชน) ของอาเยาะให้การสนับสนุน

2) การฝึกซ้อมโจมตี เป็นการฝึกในเวลากลางวันและเวลากลางคืน โดยเป็นการโจมตีบุคคลเดินทาง และยานพาหนะที่เป็นเป้าหมาย การฝึกรบประชิด ซึ่งมีเป้าหมายอยู่ที่เจ้าหน้าที่รัฐหรือประชาชนที่มีอาวุธ และการฝึกสู้รบในอาคาร

อย่างไรก็ตาม กระบวนการบ่มเพาะได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการในการปฏิบัติ อยู่ตลอดเวลา ในบางกรณีการดำเนินการที่เกิดขึ้นไม่ได้ทิ้งร่องรอยให้ฝ่ายรัฐตรวจสอบได้ อาทิ การไปกระทำนอกสถานศึกษา การใช้สถานที่อื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนือความรับผิดชอบของหน่วยงาน ความมั่นคง รวมทั้งใช้รูปแบบกิจกรรมเข้าค่ายนอกสถานศึกษา ในช่วงปิดภาคการศึกษา การเปลี่ยนแปลง เหล่านี้ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องใช้รูปแบบการแสวงหาข้อมูลที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4) การวางแผนและการปฏิบัติ

การวางแผนต้องกำหนดเป้าหมายเป็นลำดับแรกและติดตามความเคลื่อนไหว ระยะเวลา ของการเกาะติดเป้าหมายขึ้นอยู่กับความยากง่ายของประเภทเป้าหมาย เช่น เจ้าหน้าที่ทหาร ครู เพื่อนำไปวางแผนในรายละเอียดของสถานที่ เวลา ที่จะกระทำต่อเป้าหมาย โดยทุกคนในกองกำลัง ติดอาวุธ RKK จะร่วมกันวางแผนและซักซ้อมการปฏิบัติโดยมีครูฝึกให้คำแนะนำ ในการนี้ผู้เข้ารับ การฝึกอาจได้รับคำสั่งให้เริ่มก่อเหตุร้ายที่ไม่รุนแรง เพื่อทดสอบกำลังใจ ด้วยการเผาขบวนรถ การโยตะปุเรือใบ การฉีตพ่นสีข้อความเรียกร้องเอกราชตามเส้นทางคมนาคม กำแพง สะพาน รวมถึงการแขวนป้ายเรียกร้องเอกราชในหลายภารกิจ และเมื่อได้รับการฝึกจนมีทักษะสูงขึ้น ก่อนจบการฝึกขั้นป้อนะเพื่อเป็นกองกำลังติดอาวุธ RKK สมาชิกจะต้องปฏิบัติตามจริงด้วยก่อเหตุ ที่มีความรุนแรงมากขึ้น เช่น การสังหารบุคคล การลอบวางระเบิด การเข้าตีสถานปฏิบัติการ ของเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ก็เพื่อให้มีคติติดตัว ป้องกันการกลับใจหรือหักหลัง ส่งผลให้สมาชิกไม่สามารถ ถอนตัวออกจากขบวนการได้

อภิปรายผลการวิจัย

1) สภาพแวดล้อมทางสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เอื้อต่อการปลูกฝังหรือบ่ม เพาะแนวความคิดของกลุ่ม BRN

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินชีวิตของชาวมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้หลักศาสนาอิสลามตั้งแต่เด็กจนโต กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงจึงแสวง ประโยชน์จากวิถีชีวิตดังกล่าว ด้วยการหาทางคัดเลือกเยาวชนเข้าร่วมขบวนการตั้งแต่เด็ก โดยเฉพาะในศูนย์อบรมจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดีกา) จะจัดการเรียนการสอนให้เข้าใจ การประกอบศาสนกิจและวิถีชีวิตมุสลิมในชีวิตประจำวัน เมื่อเติบโตขึ้นจะเรียนต่อที่ป้อนะ ซึ่งในอดีตจะสอนด้านศาสนาเพียงอย่างเดียว ปัจจุบันป้อนะมีจำนวนน้อยลง แต่จะมีโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาที่เปิดสอนวิชาสามัญควบคู่ศาสนาขึ้นมาแทน

นอกจากนี้สังคมของชาวมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสังคมปิด ส่งผลให้มุสลิม ทุกคนต้องเชื่อผู้นำศาสนา ทำให้ผู้นำศาสนามีสถานะและบทบาทที่สำคัญมาก ประกอบกับการขาด ปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอกทำให้ไม่มีข้อมูลในเชิงเปรียบเทียบ จะพบว่าเยาวชนที่เรียนในหนังสือ ในป้อนะและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามถูกครอบงำทางความคิดจากครูสอนศาสนาได้ง่าย ซึ่งจะทำให้เยาวชนเหล่านี้มีวิถีคิด การรับรู้ข้อมูล และการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนต่างศาสนาแตกต่าง จากเยาวชนที่เรียนหนังสือในโรงเรียนภาคบังคับสายสามัญทั่วไป โดยเยาวชนที่เรียนในสายสามัญ จะไม่รับแนวทางการชักชวนที่ไม่สมเหตุสมผล (unreasonable) ที่สำคัญครูสอนศาสนามีโอกาส เข้าถึงเยาวชนสายสามัญได้ค่อนข้างน้อย

ยิ่งไปกว่านั้นประวัติศาสตร์รัฐปาตานีเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สภาพแวดล้อมทางสังคมในพื้นที่ที่มีการแบ่งแยกประชาชนอย่างชัดเจน ระหว่างคนไทยที่ถูกเรียกว่าซีแยะ กับคนมลายูที่เรียกตนเองว่านายู และอาจกล่าวได้ว่าสังคมมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ผสมกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกันกับสังคมไทย ในด้านหนึ่งเป็นผลจากกระบวนการสร้างรัฐไทยสมัยใหม่ที่เชื่อมโยงกับการแบ่งแยกและผนวกดินแดนเหล่านี้เพิ่งเกิดขึ้นในช่วงร้อยกว่าปีที่ผ่านมา ทำให้ประวัติศาสตร์ยังสดใหม่ ผู้คนยังจดจำได้ และถ่ายทอดกันรุ่นต่อรุ่นว่าพวกเขาไม่ใช่คนไทย

นอกจากนี้ประวัติศาสตร์บาดแผลของผู้คนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดจากการกระทำของรัฐก็มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินการของกลุ่ม BRN เช่น ครอบครัวชาวมุสลิมประสบเหตุการณ์ที่ฝ่ายรัฐหรือเจ้าหน้าที่กระทำต่อคนในครอบครัว ญาติมิตรหรือตนเอง การปฏิบัติที่ผิดพลาดของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ โดยประวัติศาสตร์ชุดนี้สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียม ความไม่เป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม การได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม และการปฏิบัติอย่างไม่เข้าใจกับวิถีทางศาสนาและวัฒนธรรมของคนมลายูมุสลิมอย่างชัดเจน ต่อเนื่องทุกยุคทุกสมัย ทำให้ผู้คนทั่วไปมีจุดยืนตรงข้ามกับรัฐอยู่แล้ว จะยกเว้นก็แต่กลุ่มคนที่ได้รับผลประโยชน์หรือมีตำแหน่งในระบบการปกครองของรัฐไทยเท่านั้น รวมถึงเกิดความเกลียดชังและความเคียดแค้นต่อเจ้าหน้าที่และรัฐไทยอีกด้วย

จากที่ได้กล่าวไปข้างต้นถึงปัจจัยและแนวทางการบ่มเพาะความรุนแรงของกลุ่ม BRN สอดคล้องกับข้อเสนอของ Neumann (2013) ที่ชี้ให้เห็นถึงกระบวนการบ่มเพาะความรุนแรงใน 2 ลักษณะ กล่าวคือการบ่มเพาะความรุนแรงเชิงอุดมการณ์ (Ideological radicalization) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้ปัจเจกบุคคลตกอยู่ภายใต้อิทธิพลหรือสนับสนุนแนวคิดสุดโต่ง โดยกลุ่ม BRN ได้ใช้ประวัติศาสตร์ชาตินิยมในการขับเคลื่อน และการบ่มเพาะความรุนแรงเชิงพฤติกรรม (Behavioral radicalization) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ปัจเจกบุคคลที่ยอมรับแนวคิดสุดโต่งแล้ว ยอมรับหรือพร้อมใช้ความรุนแรง ดังจะเห็นได้จากเอกสารแนวทางการต่อสู้ของขบวนการและการฝึกทางทหารหลังจากที่ชักชวนบุคคลเข้าร่วมกับขบวนการเรียบร้อยแล้ว

2) ความแตกต่างระหว่างการชักชวนและคัดกรองบุคคลเข้าร่วมขบวนการของกลุ่ม BRN และกลุ่มก่อการร้าย/ กลุ่มก่อความไม่สงบอื่น ๆ

อาจกล่าวได้ว่าในขั้นตอนการชักชวนนี้ กลุ่ม BRN มีการดำเนินการคล้ายคลึงกับกลุ่มก่อการร้ายมุสลิมทั่วโลก ที่นิยมอัตลักษณ์อิสลาม รวมทั้งใช้สถานศึกษา ศาสนสถาน และอาณาเขตหรือดินแดน เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดหา ชักชวน และบ่มเพาะสมาชิกเข้าร่วมขบวนการ การปฏิบัติงานของกลุ่ม BRN มีความละเอียดซับซ้อนมากกว่ากลุ่มก่อการร้ายอย่างกลุ่ม ISIS โดยเฉพาะในกระบวนการคัดกรองบุคคลเข้าร่วมปฏิบัติงานในองค์กร โดยในกรณีของกลุ่ม ISIS นั้นได้พลิกโฉมของการก่อการร้ายจากการใช้อินเทอร์เน็ต ไปสู่การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) มากขึ้น เช่น การโฆษณาชวนเชื่อผ่านสื่อใหม่ ทั้งในรูปแบบของข่าว วิดีโอ เสียง และสื่อสังคมออนไลน์ ผ่านหลากหลายแพลตฟอร์ม เช่น YouTube Facebook Instagram Snapchat Twitter Weibo รวมถึงเกมส์ออนไลน์อย่าง ARMA 3 mod (Sultan, 2017, pp.47-48) เช่นเดียวกับกลุ่มผู้ก่อการร้าย/กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในภูมิภาคอย่างในอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ซึ่งให้การสนับสนุนกลุ่ม ISIS ก็ใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างภาพลักษณ์

การสรรหาสมาชิก การโฆษณาชวนเชื่อ การระดมทุน และการเผยแพร่คู่มือปฏิบัติการ เป็นต้น (Droogan Waldek and Blackhall, 2018, pp. 170-184; Nuraniyah, 2019)

ในขณะที่กลุ่ม BRN เน้นการใช้สมาชิกของขบวนการกึ่งตัวและชักชวนบุคคล เน้นเป้าหมายบุคคลที่เคร่งศาสนา มีคุณภาพ และมีจุดอ่อนน้อย รวมทั้งไม่ได้บ่มเพาะแนวความคิด เรื่องการพลีชีพด้วยระเบิด แต่ปลูกฝังเรื่องการไม่ยอมมอบตัวและต่อสู้จนตัวตาย รวมถึงการมุ่งเน้น การรักษาความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน เช่น จะเลือกการโจมตีเป้าหมายโดยยึดหลัก “เป้าหมายชัด โอกาสมี ทางหนีพร้อม” ที่เน้นการเอาตัวรอดเป็นหลัก ซึ่งมีความใกล้เคียงอย่างมากกับหลักการ ปฏิบัติงานขององค์กรที่ทำงานด้านการปฏิบัติการลับ (clandestine activity) เช่น ในเรื่องของ การกึ่งตัวบุคคล (spotting) ที่จะชักชวน (recruiting) เข้าร่วมองค์กร การตรวจสอบประวัติ (investigation) ผู้ที่จะถูกชักชวนอย่างละเอียด ก่อนตัดสินใจชักชวนเข้าร่วมองค์กร และการตรวจสอบความไว้วางใจเป็นระยะในระหว่างที่เข้าร่วมองค์กรแล้ว การใช้บุคคล ที่ประสบการณ์ด้านการโน้มน้าวชักชวนทำหน้าที่เป็นผู้ชักชวน (recruiter) รวมทั้งมีการฝึกอบรม ทักษะด้านการปฏิบัติงาน (training) และทดสอบขวัญกำลังใจ เป็นต้น

อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ ในกรณีของอินโดนีเซีย มีการศึกษาบทบาทของสตรี ที่เข้าไปข้องเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของกลุ่ม ISIS โดยสตรีชาวอินโดนีเซียมีบทบาทในหลากหลายมิติ เช่น การระดมทุน การสรรหาสมาชิกใหม่ และการสนับสนุนด้านโลจิสติกส์ เป็นต้น รวมถึงการ มีบทบาท ในปฏิบัติการก่อเหตุรุนแรงโดยตรง ดังกรณีของระเบิดฆ่าตัวตาย ณ เมืองสุราบายา เมื่อ พ.ศ. 2561 (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน Nuraniyah, 2018, pp. 890-910; Achsin, 2019, pp. 873-876, Rahmah, 2020, pp. 21-26) ซึ่งกรณีของ BRN ยังไม่เห็นบทบาทของสตรีมีบทบาทนัก

ยิ่งไปกว่านั้นกลุ่ม BRN ได้ใช้บุคลากรในองค์กรทางศาสนาในพื้นที่ เป็นกลไกสำคัญ ในการช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานของกลุ่มเพื่อให้บรรลุผลตามยุทธศาสตร์ของตนด้วย ลักษณะ เช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคคลเข้าขบวนการ BRN ตามแนวทาง แบบเดิมที่ใช้วิธีการปากต่อปาก มากกว่าการอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ยิ่งไปกว่านั้นกระบวนการ บ่มเพาะความรุนแรงของกลุ่ม BRN ยังไม่สามารถสร้างให้เป้าหมายมีการก่อเหตุคนเดียวในลักษณะ หมาป่าตัวเดียว (lone wolf) เหมือนกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศได้ เนื่องจากการก่อเหตุรุนแรง ของกลุ่ม BRN ยังอยู่ภายใต้การสั่งการของแกนนำเป็นสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการบ่มเพาะความรุนแรงและการแสวงหาสมาชิกของ กลุ่ม BRN ที่มีลักษณะสำคัญ ได้แก่ ประการแรก กระบวนการบ่มเพาะเพื่อเข้าเป็นสมาชิก BRN เป็นส่วนประกอบของการจัดหาสมาชิกขององค์กรแบบปฏิบัติการลับ เหมือนการจัดหาสายลับ ประการที่สอง การปลูกฝังแนวคิดตามโรงเรียนปอเนาะ เป็นการสร้างอุดมการณ์ชาติพันธุ์ชาตินิยม (Ethno-nationalism) ให้ฝังลึกในสายเลือด ใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือ เสมือนการปลูกเมล็ดพันธุ์ ทางความคิดเอาไว้ตั้งแต่วัยเด็ก และประการสุดท้าย การบ่มเพาะระดับมหาวิทยาลัยมีลักษณะ เป็นการสร้างมวลชน การปลูกฝังความคิดและสอนวิธีการขับเคลื่อนงานที่จะออกไปทำ โดยเฉพาะงานการเมืองและสังคม

ข้อเสนอแนะ: การสลายการบ่มเพาะความรุนแรงและการต่อต้านความรุนแรงของลัทธิสุดโต่ง

คงไม่ผิดนักที่จะกล่าวว่า ศตวรรษที่ 21 เริ่มต้นด้วยความรุนแรง และเป็นความรุนแรงขนาดใหญ่ในแบบที่โลกไม่เคยเห็นมาก่อน คือการก่อการร้ายในวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2544 ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในวันนั้น ด้านหนึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ความมั่นคงของโลกโดยตรง และถือเป็นเส้นแบ่งเวลาที่สำคัญของปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในเวทีโลกจวบจนปัจจุบัน ในอีกด้านหนึ่งผลที่เกิดในวันดังกล่าวทำให้ “ก่อการร้ายศึกษา” (terrorism studies) เป็นหัวข้อสำคัญในสาขาความมั่นคง และนำไปสู่ข้อถกเถียงอย่างสำคัญในเรื่องของการหยุดยั้งความรุนแรงที่ขับเคลื่อนด้วยกระแสของ “ลัทธิสุดโต่ง” (extremism) อย่างเห็นได้ชัด จนเป็นที่ยอมรับกันว่าการก่อการร้ายเป็นภัยคุกคามในระดับโลก อันเป็นปัจจัยที่ทำให้นักวิชาการและรัฐบาลต้องทำงานร่วมกันเพื่อรับมือกับภัยคุกคามนี้ (Moskalenko & McCauley, 2020, p. 18)

ในสถานการณ์ความรุนแรงชุดใหม่ที่เกิดขึ้นในเวทีโลกหลัง 9/11 นั้น จะเห็นได้ว่ามีสองคำที่ถูกนำมาเชื่อมต่อกันอย่างน่าสนใจ คือ “ความคิดแบบสุดโต่ง” และ “กระบวนการบ่มเพาะความรุนแรง” (radicalization) ซึ่งในอีกด้านหนึ่ง ทั้งสองคำนี้ปรากฏให้เราเห็นเสมอในสื่อและในเวทีสาธารณะ โดยเฉพาะในวงวิชาการด้านความมั่นคง อันทำให้เกิดคำอธิบายพื้นฐานประการหนึ่งว่า กระบวนการบ่มเพาะความรุนแรงเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การเป็นพวกสุดโต่ง

กระบวนการสร้างผู้ก่อการร้าย

ตัวอย่างของการศึกษาที่ใช้กรอบความคิดเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการบ่มเพาะความรุนแรงกับการก่อการร้าย ได้แก่ ตัวแบบพีระมิดของ Moskalenko & McCauley (The Pyramid Model of Radicalization) (ดูรายละเอียดใน Moskalenko & McCauley, 2020, pp. 78-79) และตัวแบบขั้นบันไดของ Moghaddam (The Staircase to Terrorism Model) (ดูรายละเอียดใน Braddock, 2020, pp. 25-26) และการขยับบทบาทของบุคคลในแต่ละระดับจะมี “สายพานลำเลียง” (conveyor belt) พาบุคคลไต่ขึ้นในแต่ละระดับ และในระดับสุดท้ายคือ การเป็นผู้ก่อการร้าย (Moskalenko & McCauley, 2020, p. 75) ดังนั้น สายพานลำเลียงจะพาคนจากฐานล่างของพีระมิดไปสู่จุดยอดพีระมิด ที่หมายถึงการเป็นผู้ก่อการร้าย หรือในอีกตัวแบบของขั้นบันได สายพานลำเลียงจะพาคนขึ้นบันได ไปสู่บันไดขั้นสุดท้ายคือ เป็นผู้ก่อการร้ายเช่นกัน

การสร้างคำอธิบายเช่นนี้ ช่วยให้เราสามารถหลีกเลี่ยงจากวาทกรรมเดิม เช่น ความเชื่อที่ว่าผู้ก่อการร้ายเป็น “คนชั่วร้าย” (evil) หรือ ผู้ก่อการร้ายเป็น “คนบ้า” (crazy) หรือวาทกรรมเดิมในอีกแบบคือ ผู้ก่อการร้ายเป็น “อาชญากร” (criminal) เป็นต้น หากแต่ในมุมมองของนักจิตวิทยาที่ศึกษาเรื่องความรุนแรงทางการเมืองนั้น ผู้ก่อการร้ายเป็นผลผลิตที่ถูกผลักดันจากการเป็นพวก “หัวรุนแรงทางความเห็น” (radical opinion) ซึ่งในบางกรณีอาจมีความหมายถึง การเป็นผู้มี “ความเห็นสุดโต่ง” (extreme opinion) ซึ่งจะขยับไปสู่การเป็นพวก “หัวรุนแรงทางการกระทำ” (radical action) หรือในบางกรณีหมายถึง พวกที่มี “การกระทำสุดโต่ง” (extreme action) และเมื่อมีสถานการณ์แวดล้อมผลักดันแล้ว บุคคลเหล่านี้ก็พร้อมที่จะกลายเป็น “ผู้ใช้ความรุนแรงอย่างสุดโต่ง” (violent extremist) ได้ไม่ยาก

การกำเนิดของความรุนแรงจากลัทธิสุดโต่ง ทำให้เกิดโครงการของภาครัฐในเรื่องของ “การต่อต้านความรุนแรงของลัทธิสุดโต่ง” (counter violent extremism หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “CVE”) และเป็นโครงการที่เกิดในหลายประเทศของโลกตะวันตก แม้โครงการเหล่านี้จะมีรายละเอียดแตกต่างกันออกไปบ้าง แต่โครงการเช่นนี้มีวัตถุประสงค์เดียวกันคือ การลดทอนการบ่มเพาะความรุนแรง (deradicalization) และพาบุคคลเป้าหมายกลับสู่สังคม เพื่อใช้ชีวิตตามปกติ

มาตรการต่อต้านการก่อการร้าย

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงมาตรการของการต่อต้านการก่อการร้ายของฝ่ายรัฐ (counterterrorism) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายหลักคือ การทำลายหรือลดทอนขีดความสามารถในการโจมตีขององค์กรก่อการร้าย และรวมถึงการตัดทอนฐานสนับสนุนที่มีต่อองค์กรเหล่านี้ด้วย (Gottlieb, 2014, p. 210) ดังนั้น เราอาจแยกมาตรการที่ใช้ออกเป็น 3 ส่วนหลัก (Martin & Prager, 2019, p. 507) คือ

1) มาตรการแบบไม่แข็ง (hard-line responses) มีนัยโดยตรงถึงการใช้กำลังทางทหารหรือกองกำลังกึ่งทหารในการทำลายองค์กรก่อการร้าย ซึ่งมาตรการนี้จะไม่มีการประนีประนอม ไม่มีการเจรจา และมุ่งทำลายฝ่ายตรงข้ามเป็นหลัก การดำเนินการเช่นนี้มีวัตถุประสงค์หลักที่ต้องการป้องกันการก่อการร้ายในอนาคต เครื่องมือหลักจึงได้แก่ งานข่าวกรอง การสร้างการป้องกันเป้าหมาย การใช้เครื่องมือทางทหาร และการปฏิบัติการพิเศษ เป็นต้น (ดูรายละเอียดใน Martin & Prager, 2019, p. 511)

2) มาตรการแบบไม่อ่อน (soft-line responses) หมายถึง การดำเนินการด้วยมาตรการอื่น ๆ นอกเหนือจากการใช้กำลัง ซึ่งรวมถึงการใช้เครื่องมือทางการทูต เครื่องมือทางเศรษฐกิจ การเจรจา และการปฏิรูปทางสังคม เพื่อลดทอนเงื่อนไขแวดล้อมของการก่อการร้ายที่เกิดขึ้น (terrorist environment) การดำเนินการด้วยมาตรการเช่นนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะลดทอนการโจมตีและในอีกด้านคือ การป้องกันการเสียชีวิตของผู้บริสุทธิ์จากการโจมตี หรือเป็นการมุ่งแก้ไขที่ต้นตอของปัญหา (ดูรายละเอียดใน Martin & Prager, 2019, p. 511)

3) มาตรการทางกฎหมาย (legalistic responses) ในอีกทางหนึ่ง รัฐอาจพยายามต่อสู้กับปัญหาการก่อการร้ายด้วยกระบวนการทางกฎหมาย เช่น การทำให้เป็นนิติรัฐ ตลอดจนรวมถึงการใช้หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือหลักในการต่อสู้กับความรุนแรง และใช้เครื่องมือของติดตามและสอบสวนคดีอาชญากรรมเป็นปัจจัยหลักในการเอาผิดทางกฎหมายกับผู้ก่อการร้าย (ดูรายละเอียดใน Martin and Prager, 2019, p. 510)

อย่างไรก็ตาม นักยุทธศาสตร์และนักความมั่นคงบางส่วนมองว่า การสิ้นสุดของการก่อการร้ายจะเกิดได้ต่อเมื่อ ฝ่ายรัฐสามารถปราบปรามผู้ก่อการร้าย และทำลายองค์กรก่อการร้ายได้ จนสมาชิกขององค์กรดังกล่าวไม่อยู่ในสถานะที่จะเป็นผู้ก่อเหตุ และองค์กรหมดสภาพในการขับเคลื่อนความรุนแรง หรือองค์กรไม่ประสบความสำเร็จ จนสมาชิกเหนื่อยล้า และยุติปฏิบัติการไปเอง (Gray, 2007, p. 258)

อินเทอร์เน็ตกับการสร้างผู้ก่อการร้าย

จากที่กล่าวในข้างต้น จะเห็นได้ว่าเครื่องมือ 3 ส่วนที่ใช้ในการต่อต้านการก่อการร้ายนั้นมุ่งเป้าไปที่องค์กรก่อการร้ายเป็นสำคัญ แต่หากมองปัญหาในอีกด้านผ่านกรอบของตัวบุคคลที่เป็นผู้ก่อการร้ายแล้ว เราอาจเห็นถึงกระบวนการบ่มเพาะความรุนแรงที่เกิดขึ้น อันนำไปสู่การจัดตั้งโครงการ “ต่อต้านลัทธินิยมความรุนแรงสุดโต่ง” (countering violent extremism หรือ CVE) ซึ่งโครงการดังกล่าวเป็นผลโดยตรงจากการขยายตัวของการก่อการร้ายอย่างมาก ด้วยการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือ โดยอินเทอร์เน็ตทำหน้าที่ใน 5 ส่วนหลัก (Kraft & Marks, 2018, pp. 12-13) คือ 1) การเผยแพร่แนวความคิดของลัทธิสุดโต่ง 2) การสร้างกระบวนการบ่มเพาะความรุนแรง 3) การแสวงหาสมาชิกใหม่ ทั้งที่เป็นผู้ปฏิบัติการและผู้สนับสนุน 4) การโฆษณาทางการเมืองและขยายผลจากปฏิบัติการก่อการร้าย 5) ทำหน้าที่เป็นครูฝึก และสอนปฏิบัติการ

การต่อต้านการก่อการร้ายในยุคปัจจุบันจึงมีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของอินเทอร์เน็ต เพราะเป็นที่รับรู้กันว่าอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือหลักที่ใช้ในการเผยแพร่ชุดความคิดแบบสุดโต่ง และยังใช้ในการสร้างความรู้สึกขมขื่นทางการเมือง (political grievance) ได้เป็นอย่างดี จนอาจกล่าวได้ว่าอินเทอร์เน็ตได้เปิดโอกาสให้แก่ผู้ก่อการร้ายอย่างไม่เคยมีมาก่อน เพียงแต่เขานั่งอยู่หน้าคอมพิวเตอร์ที่บ้าน และส่งข้อความปลุกกระดมที่มีลักษณะแบบบ่มเพาะความรุนแรง อันอาจทำให้ผู้รับสารบางคนสามารถเรียนรู้การก่อความรุนแรง เช่น การประกอบระเบิดและออกปฏิบัติการได้ โดยเขาอาจไม่จำเป็นต้องเข้าไปเป็นสมาชิกขององค์กรก่อการร้ายแต่อย่างใด หรืออาจกล่าวได้ว่า อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางของการบ่มเพาะความรุนแรงได้อย่างกว้างขวาง (คือเป็น mass radicalization) สำหรับโลกปัจจุบัน (Moskalenko & McCauley, 2020, p. 209)

โครงการต่อต้านความรุนแรงของลัทธิสุดโต่ง

โครงการ CVE มีลักษณะเป็นงานเชิงรุกในแบบ “proactive actions” โดยรัฐจะเน้นถึงความพยายามในการต่อต้านกับลัทธิความรุนแรงแบบสุดโต่ง ซึ่งองค์กรที่ยึดแนวทางเช่นนี้มักดำเนินการด้วยวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ 1) การสร้างกระบวนการบ่มเพาะความรุนแรง 2) การปลุกกระดมด้วยการโฆษณาชวนเชื่อ และ 3) การแสวงหาสมาชิกใหม่

ฉะนั้น ในทางกลับกัน โครงการต่อต้านความรุนแรงสุดโต่งจึงมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ (Kraft & Marks, 2018, p. 99) คือ 1) การต่อสู้กับการสร้างแรงจูงใจ อันเป็นผลจากการสื่อสารเพื่อการบ่มเพาะความรุนแรง 2) ลดประสิทธิภาพของการโฆษณาชวนเชื่อ และ 3) ลดการแสวงหาสมาชิกใหม่ขององค์กร

แนวทางการต่อสู้

ในการดำเนินการเช่นนี้ ฝ่ายรัฐจึงต้องศึกษาและวิจัยว่า อะไรเป็นประเด็นสำคัญในสังคมที่ถูกใช้ในการเปลี่ยนบุคคลธรรมดาไปสู่การเป็นผู้ก่อการร้าย หรืออาจกล่าวได้ว่าประเด็นเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็น “สายพานลำเลียง” (conveyor belt) ที่ส่งบุคคลเดินขึ้นบันไดที่ไล่ขึ้นไปสู่การเป็นผู้ก่อการร้าย (ตามตัวแบบของ Moghaddam) หรือก้าวไปสู่จุดสุดยอดของพีระมิด (ตามตัวแบบของ Moskalenko & McCauley) หรือกล่าวได้ว่า โครงการเช่นนี้มุ่งสลายการบ่มเพาะความรุนแรง อันจะมีผลโดยตรงต่อการลดความสามารถในการแสวงหาสมาชิกใหม่ขององค์กรก่อการร้าย

การสลายการบ่มเพาะเช่นนี้ อาจกำหนดเป็นแนวทางการดำเนินงานเป็น 3 ส่วน (Kraft & Marks, 2018, pp. 96-97) คือ

1) การทำลายวาทกรรมของชุดความคิดรุนแรงสุดโต่ง อันจะเป็นหนทางในการลดปัจจัยที่เป็น “แรงดัน” (pull factor)

2) การสร้างวาทกรรมทางเลือกที่เป็นเชิงบวกสำหรับกลุ่มเปราะบาง รวมถึงกลุ่มเยาวชนที่เป็นเป้าหมายในการดึงเข้าเป็นสมาชิกใหม่ขององค์กรก่อการร้าย ซึ่งจะเป็นหนทางในการลดปัจจัยที่เป็น “แรงผลัก” (push factor)

3) รัฐจะต้องสร้างหุ้นส่วนในการดำเนินการ เพราะองค์กรของรัฐฝ่ายเดียวไม่อาจทำภารกิจเช่นนี้ได้ทั้งหมด โดยเฉพาะการต้องอาศัยองค์กรเอกชน (NGOs) ให้เข้ามามีส่วนร่วมในงานนี้ ตลอดจนถึงองค์กรในระดับท้องถิ่นและ/หรือชุมชน ที่จะต้องมีบทบาทสำคัญในการชี้ถึงประเด็นสำคัญที่เป็นปัจจัยของการบ่มเพาะความรุนแรง ตลอดจนถึงการทำงานกับผู้นำศาสนาทั้งในระดับชาติและในท้องถิ่นด้วย

ทิศทางการดำเนินงาน

ฉะนั้น ข้อเสนอแนะที่สำคัญ 5 ประการในการกำหนดทิศทางการสลายการบ่มเพาะความรุนแรง (Kraft & Marks, 2018, p. 98) ได้แก่

1) ภาครัฐจะต้องร่วมมือกับภาคประชาสังคม และขยายบทบาทของภาคประชาสังคมในภารกิจนี้ และการดำเนินการจะต้องครอบคลุมและเชื่อมต่อกับบุคคล 3 ส่วนคือ เยาวชนกลุ่มเปราะบาง และผู้นำศาสนา

2) ภาครัฐจะต้องร่วมมือกับภาคประชาสังคมในการประกอบสร้างวาทกรรมเพื่อตอบโต้กับวาทกรรมของกลุ่มสุดโต่ง (counter-narrative) พร้อมกับสร้างและนำเสนอวาทกรรมเชิงทางเลือก (alternative narrative) ให้เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเป้าหมาย

3) ภาครัฐและภาคประชาสังคมจะต้องนำเสนอเรื่องการบ่มเพาะความรุนแรงให้เป็นที่รับรู้สำหรับองค์กรที่ทำงานด้านอาชญากรรม เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

4) ภาครัฐไม่ควรดำเนินการเองเพียงฝ่ายเดียว เพราะอาจไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชนหรืออาจถูกสงสัยถึงเจตนาที่แท้จริง แต่ควรสนับสนุนให้ภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ

5) การให้ความรู้ในเรื่องของกระบวนการบ่มเพาะความรุนแรง และแนวความคิดของลัทธิสุดโต่ง เป็นสิ่งสำคัญสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ และบุคลากรขององค์กรเอกชนที่ต้องทำงานในเรื่องของการสลายการบ่มเพาะดังกล่าว หรือกลุ่มคนที่ต้องทำงานในโครงการต่อต้านความรุนแรงของลัทธิสุดโต่ง

ข้อควรระวัง

โครงการสลายการบ่มเพาะความรุนแรง หรือในอีกด้านคือโครงการต่อต้านความรุนแรงของลัทธิสุดโต่ง ไม่ว่าจะดำเนินการโดยภาครัฐ หรือโดยภาคเอกชน มีข้อควรระวังที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1) ปัญหาความเคลือบแคลงใจ: ภาครัฐโดยเฉพาะหน่วยงานความมั่นคงจะต้องไม่ใช่โครงการเหล่านี้เพื่อเก็บข้อมูลข่าวกรอง เพราะหากผู้เข้าร่วมในโครงการมองด้วยความเคลือบแคลงใจว่ารัฐทำงานเหล่านี้เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลการข่าวแล้ว ก็จะทำให้บุคคลเป้าหมายปฏิเสธการเข้าร่วม

2) ปัญหามุมมองของชุมชน: โครงการต้องระมัดระวังที่จะไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกต่อต้านกับชุมชนเป้าหมายที่เป็นชาวมุสลิมว่า พวกเขาเป็นเป้าหมายของการสลายความรุนแรง เพราะพวกเขาเป็นมุสลิม หรือเป็นเพราะปัญหาความแตกแยกด้านชาติพันธุ์ ซึ่งประเด็นดังกล่าวอาจทำให้เกิดผลลบเพราะชุมชนอาจไม่ยอมให้ความร่วมมือ หรืออาจนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งด้านชาติพันธุ์ได้ด้วย

3) ปัญหาการสร้างใจ: คนที่ทำงานในชุมชนหรือองค์กรภาคเอกชนบางส่วนอาจไม่ยอมให้ความร่วมมือกับโครงการเช่นนี้ เพราะอาจทำให้พวกเขาถูกมองว่าเป็นสายลับหรือทำหน้าที่เก็บข้อมูลตัวบุคคลให้แก่ฝ่ายรัฐ การสร้างใจถึงวัตถุประสงค์ของโครงการเช่นนี้กับเวทีสาธารณะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ

4) ปัญหาความคาดหวัง: โครงการเหล่านี้อาจไม่สามารถยุติการก่อการร้ายได้ทั้งหมด แม้ว่าจะเป็นช่องทางของการสลายความคิดสุดโต่งที่เกิดกับบุคคลบางคน ดังนั้น การมีโครงการเช่นนี้ในสังคม ไม่ได้บอกแก่เราว่า สังคมนั้นจะไม่เผชิญกับการก่อการร้าย หากเป็นช่องทางในการลดการบ่มเพาะความรุนแรงในระดับบุคคล และอาจส่งผลได้บ้างกับการขยายสมาชิกขององค์กรก่อการร้าย

5) ปัญหาความชัดเจนของโครงการ: การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นเรื่องสำคัญ และควรต้องมีการประเมินถึงผลที่เกิดจากการดำเนินงานว่าโครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด เพื่อตรวจสอบถึงผลที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่

6) ปัญหาการกระทำของฝ่ายรัฐ: เราอาจต้องยอมรับว่าองค์กรก่อการร้ายในยุคปัจจุบันมีขีดความสามารถในการปรับตัวอย่างมาก และสามารถหิบบอยเอาการกระทำของรัฐมาเป็นประเด็นในการปลุกระดมเพื่อสร้างความรู้สึกต่อต้านรัฐ และแสวงหาความสนับสนุน ฉะนั้น ฝ่ายรัฐจึงต้องระวังการสร้างเงื่อนไขจาก “การกระทำเกินกว่าเหตุ” (overreaction) อันจะเป็นสิ่งที่ถูกนำมาใช้ในการบ่มเพาะความรุนแรงได้ง่าย

สุดท้ายนี้ หากรัฐและสังคม (ในความหมายของภาครัฐและภาคประชาสังคม) สามารถร่วมมือในการสลายกระบวนการบ่มเพาะความรุนแรงได้ด้วยโครงการต่อต้านความรุนแรงของลัทธิสุดโต่งได้จริงแล้ว ก็อาจจะเป็นช่องทางสำคัญของการ “ปิดสวิตช์” สายพานลำเลียงที่จะไม่พาดบุคคลไปสู่การเป็นผู้ก่อการร้าย หรือการเป็นผู้นิยมความรุนแรงแบบสุดโต่ง ฉะนั้น การปิดสวิตช์จะเป็นการลดทอนขีดความสามารถในการสร้างสมาชิกใหม่ขององค์กรก่อการร้าย หรือโดยนัยคือความสำเร็จที่เกิดขึ้นจะเป็นการพาคนลงจากยอดพีระมิดของความรุนแรงสุดโต่ง กลับคืนสู่การเป็นสมาชิกของชุมชน เพื่อที่จะใช้ชีวิตได้ตามปกติในสังคม

แน่นอนว่าการดำเนินการของโครงการดังกล่าวไม่ใช่เรื่องง่าย และมีความท้าทายหลายประการที่รออยู่เบื้องหน้า อีกทั้งมีรายละเอียดต่าง ๆ ที่จะต้องใส่ใจเพื่อให้การดำเนินการนั้นประสบความสำเร็จเป็นจริงได้ ดังนั้น คำเตือนเก่าๆ จึงยังใช้ได้เสมอคือ “God is in the details” ! (Kraft & Marks, 2018, p. 122)

ปัญหาและข้อจำกัดการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “กระบวนการบ่มเพาะความรุนแรง” (radicalization) เป็นเรื่องใหม่ ของสาขา “ก่อการร้ายศึกษา” (terrorism study) เพราะเป็นการนำเอาแนวคิดในเรื่องของจิตวิทยา การเมืองเข้ามาช่วยในการอธิบายเรื่องของการก่อความรุนแรง ซึ่งการนำเอาแนวคิดดังกล่าวเข้ามาใช้ ในการมองปัญหาความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย จึงถือเป็นเรื่องใหม่ ที่มีได้มอง ปัญหาแต่เพียงตัวความรุนแรงเท่านั้น แต่เป็นการพยายามหาทางอธิบายผ่านชุดความคิดของผู้ก่อเหตุ

การศึกษาเช่นนี้มีความจำเป็นต้องใช้เอกสารและข้อมูลของกลุ่มและ/หรือขบวนการที่เป็น ผู้ใช้ความรุนแรง เพื่อเป็นภาพสะท้อนถึงกระบวนการชักชวนและกล่อมเกล่าที่เกิดขึ้น ซึ่งทำให้ข้อมูล ดังกล่าวมักถูกมองว่าเป็นข้อมูลของรัฐ (หรือเป็นข้อมูลของหน่วยงานความมั่นคง) และบางครั้ง ก็ทำให้เกิดข้อจำกัดในการอ้างอิง หรือการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งที่เป็นประชาชน ในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดในการเปิดเผยชื่อของแหล่งข้อมูลเหล่านี้ เพราะมีปัญหาในเรื่องของ ความปลอดภัย หรือข้อมูลเอกสารที่เก็บจากงานวิจัยสนาม ก็จะมีข้อจำกัดในการเผยแพร่เช่นกัน

นอกจากนี้การศึกษาในกรอบของความมั่นคงศึกษาอาจจะมีแนวทางที่แตกต่างออกไป และอาจจะข้อโต้แย้งในการนำเสนอ และมุมมองที่มีต่อปัญหาเช่นกรณีของการก่อเหตุความรุนแรง ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งแต่ละแนวทาง (approach) อาจเห็นปัญหาในแต่ละมุม รวมทั้ง การยืนอยู่บนความเชื่อที่อาจมีความโน้มเอียงของผู้วิจัย (bias) ในการมองปัญหา และการเลือกใช้ ข้อมูลซึ่งกรณีการศึกษาขบวนการ BRN เป็นหนึ่งในตัวอย่างเช่นนี้

อีกทั้งการทำงานวิจัยในกรอบความคิดของสาขาก่อการร้ายศึกษาในบริบททางวิชาการ ของไทยนั้น อาจถูกมองว่าเป็นงานที่ดำเนินการโดยฝ่ายรัฐ ทั้งที่การศึกษาเช่นนี้เป็นเรื่องปกติ ในทางวิชาการที่ดำเนินการโดยนักวิจัยในหลายประเทศที่ประสบปัญหาความรุนแรงจากการก่อการร้าย และนางานวิจัยเหล่านี้ไปใช้สำหรับการทำนโยบายในเรื่องนี้

บรรณานุกรม

- สุรชาติ บำรุงสุข. (2551). *การก่อความไม่สงบในภาคใต้ของไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการความมั่นคงศึกษา.
- Achsin, M. Z. (2019). Culture and Role of Woman in Terrorism in Indonesia: Case Studies: Suicide Bombings in Surabaya and Sibolga. *International Journal of Engineering and Advanced Technology (JIEAT)*, 8(5C), 873–876.

Borum, R. (2003). Understanding the Terrorist Mindset. *FBI Law Enforcement Bulletin*, 72(7). https://scholarcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1227&context=mhlp_facpub.

Braddock, K.V. (2020). *Weaponized Words: The Strategic Role of Persuasion in Violent Radicalization and Counter-Radicalization*. Cambridge: Cambridge University Press.